

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

Adopce a adaptace dítěte do rodiny v České republice

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Lenka Pipová**

**Vypracovala:
Michaela Šubrtová**

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Adopce a adaptace dítěte do rodiny v České republice“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Jedovnice 15.4.2010

.....
Michaela Šubrtová

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Lence Pipové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat všem svým blízkým za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce.

.....
Michaela Šubrtová

OBSAH

Úvod	5
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1. Rodina	7
1.1 Důležitost rodiny pro dítě	7
1.2 Proč chceme mít děti?	8
1.3 Podmínky, které by měli rodiče splňovat pro zajištění kvalitní náhradní rodinné péče	9
2. Náhradní rodinná péče	11
2.1 Druhy náhradní rodinné péče	11
2.2 Historie adopce	12
2.3 Adopce	12
2.4 Druhy adopce	13
3. Nutná informovanost a uvědomělost rodičů	15
3.1 Odkud pocházejí děti vhodné pro adopci?	15
3.2 Opravdu se chci stát adoptivním rodičem?	16
4. Právní legislativa	17
4.1 Osvojitel	17
4.2 Osvojenec	17
4.3 Žádost o adopci	18
4.4 Postup při podání žádosti	19
4.5 Odborné posouzení pro zprostředkování adopce	21
4.6 Předadopční péče	22
5. Organizace a orgány zabývající se adopcí	24
5.1 Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)	24
5.2 Poradní sbor	25
5.3 Neziskové organizace	26
6. Genetika	29
6.1 Dědičnost inteligence	29
6.2 Dědičnost různých psychických poruch a chorob	29
6.3 Dědičnost dalších psychických odchylek a poruch	30
6.4 Říci či neříci pravdu dítěti o adopci	30
7. Adaptace dítěte do nové rodiny	32
7.1 První kontakt s dítětem	32
7.2 Nová rodina	33
7.3 Nové prostředí	34
7.4 Zdravý vývoj a adaptace dítěte	34
II. PRAKTICKÁ ČÁST	37
8. Metodologie výzkumu	38
8.1 Forma výzkumu	38
9. Rozhovory se sociálními pracovníci	39
10. Rozhovory s adoptivními rodiči	48
11. Vyhodnocení rozhovorů	53
11.1 Vyhodnocení rozhovorů se sociálními pracovníci	53
11.2 Vyhodnocení rozhovorů s adoptivními rodiči	55
Závěr	57
Resumé	59
Anotace	60
Seznam použité literatury	61

Úvod

Základem společností je rodina a pokud chceme my jako jedinci, kteří jsme součástí společnosti, aby společnost dobře fungovala, je třeba zajistit správný chod rodiny. Ale ne vždy může společnost správně fungovat, když víme, že existují rodiny, které ve své funkci selhaly. Po té společnost a zejména stát musí nahrazovat funkce rodiny, ale nikdy společnost a stát nedokáže zajistit takovou péči a lásku, jakou dokáže dát dítěti rodina. Existují rodiny, které se nedokázaly o dítě postarat nebo jsou i takové situace, kdy dítě nemá žádnou rodinu a to z nejrůznějších důvodů. To je jeden z hlavních důvodů proč jsem si tohle téma zvolila k napsání své bakalářské práce.

Myslím si, že o opuštěné děti u nás, ale i všude ve světě, by se mělo náležitě postarat a společnost by jim měla zajistit co nejkvalitnější péči. Dětem by měla být dána možnost prožít své dětství v rodině, která i když nebude biologická, přesto nahradí veškeré funkce rodiny, aby dítě nestrádalo a to především po stránce citové a nebylo do budoucnosti svou minulostí frustrováno. Mnoho dětí je umístěno v dětských domovech a čekají na nové rodiče jen z toho důvodů, že rodiče nesplnili svoji rodičovskou funkci, tak jak měli. Proč by jsme tedy měli bránit lidem, kteří touží po dětech, aby o děti mohli pečovat, i když se nejedná o jejich děti biologické? Měli by jsme jim usnadnit cestu, aby se jim jejich touha po dítěte splnila a mohli utvořit fungující rodinu, která je nezbytná pro fungování každé společnosti. Pokud selže rodina nastupuje společnost, která už nedokáže tak pomoci, jako by to dokázala rodina.

Mnoho dětí je umístěno v dětských domovech a čekají na nové rodiče, ale nemuselo by tomu tak být kdyby si někteří jedinci uvědomovali, jak důležité je mít rodinu a stát by zajistil opatření, která by vedla k rychlejší a snazší cestě k adopci, která by umožnila opuštěné děti umístit do rodin, které po dítěti opravdu touží.

Doufám, že během nějaké doby bude v naší republice otázka adopce běžnou věcí a nikdo se nebude stydět za to, že jeho dítě je adoptované. Jsou spousty rodin, které tají před okolím, že jejich dítě je adoptované. Proč se stydět za to, že chci poskytnout pomoc osamělému dítěti a zabezpečit mu místo v rodině?

Někdy mám pocit, že v dnešní době adopce přesně neplní takový význam pro který vůbec začala existovat a to, aby opuštěné děti měly náhradní rodiny, kde by se jim dostávalo lásky, bezpečí, aby jim byla zajištěná výchova a milující rodina. Všude kolem sebe jen slyšíme, která další celebrita si opět adoptovala dítě nebo na dítě čeká. Mnohdy

z těchto adopcí u celebrit mám pocit, že se nejedná o pravý smysl adopce, ale že jde spíše o to se zviditelnit a udělat ze sebe prostřednictvím opuštěných dětí uznávané osobnosti.

V teoretické části své práce jsem se zaměřila na rodinu, a proč je tolik důležitá pro každého jedince. Soustředuji si na problémy, které s adopcí souvisejí, ale i na adaptaci dítěte do rodiny. Jako poslední věc v teoretické části věnuji některým organizacím, které se zabývají přímo adopcí.

V praktické části své práce jsem se věnovala dosažení cíle, který jsem si zvolila pro bakalářskou práci. Cílem je potvrzení nebo vyvrácení hypotézy, kterou jsem si stanovila pro svoji práci, která zní – Adopce a adaptace dítěte do rodiny v České republice probíhá ve většině případů korektně a bez větších závažnějších problémů.

Mým cílem je zjistit, jak probíhá šetření sociálních pracovníků během předadopční péče, jak probíhá adaptace dítěte do rodiny a jaké nejčastější problémy musejí rodiče po převzetí dítěte do péče řešit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Rodina

Když se řekne slovo rodina, každý z nás si vybaví otce, matku a dítě. Ale rodinu lze definovat mnoha různými způsoby - záleží také na tom v jakém oboru chceme znát definici rodiny.

Sociologická definice: Rodina je skupina osob, které jsou navzájem spjaté pokrevními svazky, manželstvím nebo adopcí. Dospělí členové rodiny jsou odpovědní za výchovu dětí. Existuje několik variant uspořádání rodiny - základní rodinu tvoří muž a žena a jejich děti a rozšířená rodina se skládá z prarodičů, tet, strýců a bratranců. Další modely rodin jsou patriarchální rodiny a neúplné rodiny s jedním rodičem.

(<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rodina>)

Rodina je nejstarší lidskou společenskou institucí, která vznikla z přirozeného lidského pudu pohlavního, který umožňuje rozmnožovat potomstvo a zachovávat tak rod. Rodina měla vždy potřebu své děti ochraňovat, pečovat o ně, vzdělávat je a připravovat pro život. Postupem času se změnily potřeby rodiny v závislosti na vyvíjející se společnosti a jejím potřebám.

(Matějček, 1994; 15)

„Rodina by měla znamenat pro dítě základní životní jistotu.“

(Matějček, 1994; 17)

1.1 Důležitost rodiny pro dítě

Rodina nevznikla pouze z pudu pohlavního, který vede k plození a rozmnožování potomstva, ale především z potřeby, aby rodina své potomky ochraňovala, učila, vzdělávala a připravovala pro život. V dnešní době je třeba, aby rodina hlavně dítě chránila, starala se o ně a vychovávala je a také vzdělávala. Rodina poskytuje dítěti

potřebu vzájemné pomoci a podpory. Rodina má také vliv na utváření osobnosti dítěte a to tím, že o dítě pečuje, vychovává jej, vzdělává je.

Rodina uspokojuje základní psychické potřeby dítěte a také se stává modelem pro mezilidské vztahy, ve kterých dítě pokračuje ve svém životě. Rodina by také měla umožnit nejdůležitější potřebu dítěte a to potřebu životní jistoty. Dítě si prostřednictvím rodiny utváří sebevědomí a je pochopitelné, že v různých rodinách jsou různé podmínky pro utváření sebevědomí dítěte od velmi dobrých až po velmi špatné podmínky. (Matějček, 1994)

1.2 Proč chceme mít děti?

Většina rodin touží po dítěti. Mít dítě je pro mnoho rodin vysněný cíl. Spousta rodin bere to, že mají dítě jako něco samozřejmého. Existují i takové rodiny, které chtějí po sobě něco zanechat a tak zakládají rodiny a mají děti proto, aby po „nich něco zůstalo“ jak sami říkají. Ale ne u všech párů je tomu, tak že děti chtějí a mohou mít děti. Mnohdy ani nejrůznější lékařské zákroky nepomohou tomu, aby páry dítě měli. A proto jsou zde i možnosti náhradní rodinné péče, kdy je jim umožněno mít vytoužené dítě, jen ne vždy cesta k vytouženému dítěti je snadná.

Faktory proč mít děti

- Stimulace - dítě do rodiny přinese spousty vzruchu, ale i starostí a radostí. Manželství bez dítěte by bylo nudné.
- Učení, směna smysluplných podnětů - dítě silně ovlivňuje rodiče, i když rodiče vychovávají děti. Vztah mezi rodičem a dítětem je plný zkušeností a vzájemně se doplňují.
- Pocit životní jistoty a bezpečnosti - děti přijímají od rodičů lásku, ale umí ji i vrátet prostřednictvím vztahů, který mezi nimi během života vznikne.
- Identita - mít dítě znamená se vzdávat vlastní anonymity a poskytuje nám sociální statut ženy či muže.

(Matějček a kol, 1999)

„Bezdětnost je něčím nepřírodným a nepřirozeným. Jako existuje pud pohlavní, tak existuje i pud rodičovský, oba se spojují a řídí lidské chování tak, aby se jim dostalo uspokojení. Výsledkem jsou pak samozřejmě děti.“

(Matějček a kol, 1999; 55)

1.3 Podmínky, které by měli rodiče splňovat pro zajištění kvalitní náhradní rodinné péče

Pokud jsme se rozhodli stát se těmi osobami, které chtějí zajistit náhradní péči, měli by jsme splňovat určité požadavky, které jsou na nás kladeny ze všech stran .Ale především by jsme měli odolávat těžkostem a překonávat překážky , které jsou před nás stavěny do cesty při plnění náhradní péče. Je třeba přijmout to, že jsme „náhradní rodiče“ - je třeba dítě přijmout takové jaké je bez předsudků. A nepřemýšlet nad tím, že náhradní je něco méně než „biologický rodič“.

- Láska dítěte - dítě za své rodiče považuje ty, kteří se o něj starají, pečují a chovají se k němu mateřsky.
- Práce na sobě samém při roli rodiče - adoptivní rodiče si musí vytvořit cestu k porozumění jejich nového dítěte. Je třeba aby rodiče pracovali na sobě a na svém emotivním chování - musí více myslet, více cítit a projevovat emoce.
- Je třeba, aby dítě znalo pravdu - rodiče se musí ztotožnit s tím, že jsou náhradní rodiče a vést dítě k tomu, aby i ono přijalo pozitivně jsou novou identitu „adoptovaného“.
- Dítě by toho osobě mělo znát, co nejvíce - dítě potřebuje mít jistotu, že rodiče jej mají rádi. Dítě by se nemělo stydět za to, že je adoptované. Za adopci se nemusí nikdo stydět a nemusí ji ani skrývat před ostatními.
- Rodiče by měli sdílet informace s dítětem postupně a srozumitelně - je třeba mluvit s dítětem , aby informaci o tom, že je adoptované správně přijalo a dobře danou informaci zpracovalo. Je dobré aby se dítě o své identitě dozvědělo postupně. Je dobré s informacemi o jeho identitě začít již v předškolním věku, aby docházelo ke správné adaptaci dítěte. Veškeré podstatné informace by dítě mělo znát před vstupem do školy.

- Dítě není vytvořeno z nás, ale je naše! – zde je třeba brát v potaz, že dítě má určité povahové rysy, sklony, úroveň intelektových schopností, mentální funkce dány do určité míry dědictvím po předcích. Je třeba se naučit pracovat s tím, co je dané. Nikdy však nepřetvářet či potlačovat dané složky osobnosti – jako je temperament.
- Je třeba počítat s horší variantou dané věci - není dobré, aby osvojitel měl přesnou danou představu o tom, jaké jeho dítě bude, jak by mělo vypadat, čeho by mělo v životě dosáhnout, protože pak nastávají situace, kdy není možné daného cíle dosáhnout a rodiče jsou zklamáni. Je třeba si nedávat ideály a neočekávat jen to nejlepší od dítěte. Ale vždy je možnost, že budeme mile překvapeni.
- O „biologických rodičích“ dítěte je třeba mluvit jen v dobrém - není dobré v dítěti vzbuzovat pocit vděčnosti, že jsme ho zachránili před bídou nebo ochránili před nebezpečím. Informaci, že dítě jeho „biologické rodiče“ opustili se snažíme dítěti vysvětlit jako nemoc, nedostatek schopností k jeho výchově, duševní poruchu, ale nikoliv však jako morální špatnost. Pokud dítě chce vidět a vědět o svých „biologických rodičích“ neměli by jsem mu v tom bránit.
- Otevřenost rodiny - rodiny přijímají „cizí dítě“ do svého rodiny a mnohdy mají tendence se izolovat od okolního světa. Tato tendence nikomu neprospěje, ale naopak ublíží. Potom dítě snadněji podlehne lákadlům part, které mu nabízejí poznání nových zakázaných věcí. Je třeba aby si rodina navzájem pomáhala a tolerovala se a snažila se více pracovat sama na sobě.

(Matějček a kol, 1999)

2. Náhradní rodinná péče

Jsou rodiny, které nemohou mít vlastní děti a to z nejrůznějších důvodů, ale nejčastější důvody jsou zdravotní problémy – neplodnost.

Asi 13% manželských párů má problémy s neplodností. Přesná procenta neplodnosti nemůže určit, protože procenta neplodnosti se během doby mění, ale také z toho důvodu, že v dřívější době se počet neplodných jedinců tolik staticky nesledoval. (Matějček a kol, 1999)

Náhradní rodinná péče je forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno "náhradními rodiči" v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině - zejména adopce (osvojení) a pěstounská péče.

V České republice žije podobně jako v jiných evropských zemích 1% dětí (kolem 20 000), které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině. Pouze 2 % z této skupiny jsou úplní sirotci, kdežto 98 % jich tedy svou vlastní rodinu má, ale ta se o ně z nejrůznějších důvodů nemůže, nechce nebo neumí starat.

(<http://www.rozumacit.cz/nrp.html>)

2.1 Druhy náhradní rodinné péče

Adopce

- Zrušitelná – adopce 1. stupně
- Nezrušitelná – adopce 2. stupně
- Mezinárodní adopce - osvojení dětí do ciziny a z ciziny

Pěstounská péče

- Individuální - příbuzní (prarodiče, jiní příbuzní), cizí osoby
- Skupinová – velké pěstounské rodiny , SOS dětské vesničky

2.2 Historie adopce

Adopce se vyvíjela v několika fázích, které se pokusím v této kapitole popsat, aby bylo patrné jak, kde a kdy adopce vznikala a rozvíjela se až do současné podoby.

- I. fáze: probíhá ve Starém Římě, kde se říká, že prioritní je zájem osvojitele. Adopce se nejčastěji praktikuje ve vyšších společenských kruzích a to k zajištění plynutí rodového jména a majetku.
- II. fáze: probíhá v období středověku a novověku do konce 18.století. Děti adoptuje pouze šlechta , která hledá patřičný společenský status pro levobočky v panovnických rodinách, ale i bohatí, bezdětní manželé hledají pro svůj rod někoho, kdo by jim zajistil plynulost jména a majetku. Mnohdy také manželé hledají náhradu za vlastní zemřelé dítě. Prostý lid však k adopci má jiný postoj – ujímá se cizího dítěte z důvodu laciné pracovní síly.
- III. fáze: v období osvícenství a 19. století. Adopcí se nejčastěji řešil osud nemanželského dítěte, aby mohlo získat společenské postavení dítěte vlastního a mít tím pádem právo dědit.
- IV. fáze: přísluší období první republiky. Otázka adopce je v zájmu veřejnosti díky přílivu sirotků po válkách. U adopce je v potaz je brán důraz na blaho dítěte.
- V. fáze: je období po II. Světové válce. Preferována výchova kolektivní, která byla později potlačena a rodina se opět stala důležitou výchovnou institucí. Později vzniká nový pohled pro adopci , ale i pro další formy náhradní rodinné výchovy.

(Matějček a kol, 1999)

2.3 Adopce

V České republice se spíše setkáváme s pojmem osvojení než s pojmem adopce.

Nejčastější motivací pro adopci je na prvním místě neplodnost párů a na druhém místě se uvádí náhrada za zemřelé dítě. Můžeme však říci, že neplodnost současně s psychickými důsledky vysoce převažuje.

Co si vůbec máme představit pod pojmem „adopce“. Adopce neboli osvojení je převzato z anglického slova adoption = přijetí. Adopce je nejvyšším a z hlediska právního postavení dítěte nejvýhodnějším typem náhradní rodinné péče, protože právní postavení osvojeného dítěte je stejné jako postavení dítěte vlastního. Adopce - je státem garantovaná a zákonem ošetřená forma náhradní rodinné péče, při které přijímají manželé či jednotlivci za vlastní opuštěné dítě a mají k němu stejná práva a povinnosti, jakoby byli rodiče.

Adopce není vůbec snadná záležitost a vyžaduje opravdu trpělivost ze strany nastávajících adoptivních rodičů, kteří touží adoptovat dítě. Problém je také v tom, že ne všechny právně volné děti mají šanci na to být adoptované. Nejčastěji bývají adoptovány děti kojeneckého a batolecího věku, zdravé, z běžné populace nebo takové, na nichž není znát minoritní původ. Ročně bývá v České republice adoptováno asi 500 dětí.

(<http://www.adopce.com/beta/adopce/grafy.php?stranka=22>)

(<http://fod.cz/>)

Po právní stránce, vše co se týká osvojení nalezneme v Zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině a zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Pro další potřebné informace, které potřebujeme znát o adopci můžeme naléznout u státních organizací například OSPOD(orgán sociálně právní ochrany dětí) nebo i u neziskových organizací.

2.4 Druhy adopce

- Zrušitelná
- Nezrušitelná
- Mezinárodní

Zrušitelná adopce: jedná se o adopci 1. stupně, někdy nazývaná též prostá adopce. Jedná se o péči, kdy práva a povinnosti rodičů přecházejí na osvojitele. V rodném listě dítěte však zůstávají zapsáni původní rodiče dítěte. Tenhle typ adopce lze zrušit a využívá se

v případě dítěte, které je mladší jednoho roku. O zrušení adopce rozhoduje soud - soud může osvojení zrušit pouze ze závažných důvodů.

Nezrušitelná adopce: jedná se o adopci 2. stupně. Tenhle druh adopce je v praxi častěji používán než adopce zrušitelná. Tenhle druh adopce nelze zrušit. Důležité však je, že osvojit dítě mohou manželské páry, manžel nebo manželka rodiče dítěte a nebo jedinec. Osvojení v případě jedince je možné pokud adopce bude plnit společenské poslání. O adopci opět rozhoduje soud. Minimální věková hranice osvojovaného dítěte je jeden rok. Důležitá informace týkající se adopce je, že adopce zrušitelná může být změněna na adopci nezrušitelnou, nikoliv však naopak. Zákon říká, že může dojít i k opětovnému osvojení dítěte v případech, že dítě je osvojováno manželem osvojitele, nebo jestliže původní osvojitel zemřel, anebo jestli původní osvojení bylo zrušeno.

Mezinárodní adopce: jedná se o adopci dětí do ciziny a z ciziny. Tenhle druh adopce se používá v případě, kdy se nepodaří dítěti najít náhradní rodinu v zemi, kde se dítě narodilo. Tenhle druh adopce je upraven Úmluvou o ochraně dětí a zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Haagská úmluva stanovuje postup při osvojování dítěte do zahraničí, určuje povinnosti a kompetence jednotlivých institucí, definuje právo dítěte na přednostní osvojení v zemi, kde se dítě narodilo, zaručuje biologickým rodičům anonymitu a zásadně vylučuje jakékoliv zisky z adopcí. Důležitou roli při mezinárodní adopci zprostředkovává Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně.

(<http://www.adopce.com/beta/adopce/adopce.php?stranka=4>)

(Matějček a kol, 1999)

Právní úpravu, která se týká adopcí najdeme v zákonech:

Zákon č.94/ 1963 Sb. O rodině

Zákon č.359/ 1999 Sb. O sociálně – právní ochraně dětí

3. Nutná informovanost a uvědomělost rodičů

Pokud opravdu toužíme po dítě a zjistili jsme, že jedinou možnou cestou mít dítě je adopce měli by jsme se připravit na vše, co tento proces obnáší. Jedná se o cestu rodiny, která se nám zdá velice často příliš náročná a složitá. Spousty rodin při čekání na „své“ dítě zapomínají na to, že se musí nejdříve na příchod dítěte připravit. Je to mu i tak, když žena otěhotní a devět měsíců se na své budoucí dítě připravuje. Obdobně by to mělo být i u adoptivních rodičů, jen s rozdílem jiných příprav a větších starostí ohledně legislativy a nejrůznějších procesů, které musí rodina absolvovat.

3.1 Odkud pocházejí děti vhodné pro adopci?

Nastávající rodiče, kteří se rozhodli pro adopci by také měli znát, odkud vlastně jejich dítě bude? Měli by chtít znát všechny podrobnosti o zdravotním a psychickém stavu, sociálním původu a sociálně-právní situaci dítěte. Tyto informace by měli poskytovat odborníci z pověřených pracovišť pro náhradní rodinnou péči, sociální pracovníci, psycholog, lékař či ředitel zařízení, odkud dítě přichází.

Děti pro adopci pocházejí z:

- kojeneckých ústavů
- dětských domovů
- dětských center a jiných ústavů
- azylových domů
- zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
- z původní rodiny

Všechny tyto děti mají jako ostatní děti stejné potřeby, požadavky i práva. Potřebují mít lásku, bezpečí, výchovu a vzdělání, zdravotní a sociální péči. Důležitou roli pro opuštěné děti je naděje, na které závisí jejich další vývoj. V tomto případě naděje pro opuštěné děti znamená nová rodina.

(Bubleová, Vávrová, Frantíková, Vančáková, 2008)

3.2 Opravdu se chci stát adoptivním rodičem?

Tuhle otázku by si měl položit každý nastávající rodič, který přemýšlí o adopci dítěte. Měl by si položit následující otázky, na které je nutné odpovědět a dále zvážit svoje rozhodnutí pro nebo proti adopci dítěte.

- Proč chceme přijmout (adoptovat) dítě?
- Co od příchodu dítěte očekáváme?
- Jsme schopni vyhnout se "posedlostí" na cestě za dítětem a přijmout fakt, že to třeba nevyjde?
- Jsme přizpůsobiví, tolerantní a umíme bezpodmínečně přijímat druhého?
- Máme svůj žebříček hodnot?
- Umíme otevřeně naslouchat a přijímat rady od jiných?
- Můžeme zajistit celou rodinu po finanční stránce?
- Budeme mít dostatek času na výchovu dítěte?
- Dovolí naše bytová situace zajistit potřeby dítěte?
- Je náš trestní rejstřík čistý?

(<http://www.pestouni.cz/poradna/infoonrp/cz/prijeti-ditete-do-rodiny/>)

4. Právní legislativa

4.1 Osvojitel

Podle § 64 zákona o rodině č.94/ 1963 Sb. se může osvojitelem stát jen fyzická osoba, která zaručuje způsobem života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte a společnosti a také osvojitelem nemůže být osoba, která nemá způsobilost k právním úkonům. V § 65 zákona o rodině č.94/ 1963 Sb. se píše o tom, že osvojit lze pouze nezletilé dítě a že mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl. Žadatel by si měl tedy spíše sám uvědomit, zda bude umět vyhovět a přizpůsobit se potřebám dítěte vzhledem k vyššímu věkovému rozdílu a zda bude dítěti dostatečnou oporou až do jeho dospělosti. Další podmínkou pro osvojení je to, že podle § 66 zákona o rodině č.94/ 1963 Sb. může osvojit dítě pouze manželský pár, osvojit dítě může pouze i jeden z manželů. Tato povinnost zaniká, pokud je jeden z manželů zbaven způsobilosti k právním úkonům.

4.2 Osvojenec

Aby se jedinec mohl stát osvojitelem jsou kladeny určité nároky na něj samotného a musí splnit určité požadavky a stejně tak to platí v otázce, kdo se může stát osvojencem a za jakých podmínek může být dítě osvojeno – adoptováno.

Podle § 67 zákona o rodině může být dítě osvojeno v případech, kdy dá souhlas zákonný zástupce osvojovaného dítěte. Jsou-li rodiče dítěte sami nezletilí, tak i v tomto případě je nutný jejich souhlas. V případech, kdy se osvojuje dítě do ciziny, musí dojít k souhlasu Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí.

V následujícím § 68 jsou uvedeny podmínky, za kterých není třeba souhlasu zákonných zástupců, pokud jsou jeho rodiči, jestliže:

a) po dobu nejméně šesti měsíců soustavně neprojevovali opravdový zájem o dítě, zejména tím, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně vyživovací povinnost k dítěti a neprojevují snahu upravit si v mezích svých možností své rodinné a sociální poměry tak, aby se mohli osobně ujmout péče o dítě nebo

b) po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojevili o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka“ (§ 68 odst.1 Zákona o rodině č. 94/1963 Sb.).

V další části téhož paragrafu je dítě právně volné, dá-li zákonný zástupce souhlas s osvojením dítěte předem, bez vztahu k určitým osvojitelům. Souhlas předem se dává rodičem písemně před soudem nebo před orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Tenhle souhlas lze dát nejdříve šest týdnů po narození dítěte a to z toho důvodu, že i když rodiče jsou už před porodem pevně rozhodnutí, že dítě nechtějí, tak po porodu se jejich rozhodnutí může ještě změnit. Tenhle způsob také slouží jako ochrana ženy v šestinedělí.

4.3 Žádost o adopci

Rozhodný okamžik pro žadatele o adopci nastává pokud žadatelé zvážili všechna pro a proti adoptovat dítě, kdy žadatelé musejí podat žádost o adopci na Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) obecního úřadu obce s rozšířenou působností, podle místa jejich trvalého bydliště. Zde jsou jim poskytnuty nejrůznější informace, které se týkají náležitostí žádosti o adopci, ale také informace, které se týkají samotné adopce.

Obecního úřad obce s rozšířenou působností podle § 21 zákon o sociálně právní ochraně dětí vede spisovou dokumentaci , která obsahuje:

- Žádost – zde jsou zapsány osobní údaje žadatele - jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu.
- Doklad o státním občanství nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky.
- Výpis z rejstříku trestu.
- Zpráva o zdravotním stavu.
- Údaje o ekonomických a sociálních poměrech.
- Poskytnutý souhlas, že OSPOD může během procesu osvojení získávat další údaje, které jsou potřebné pro zprostředkování osvojení a že může kdykoliv

zjistit, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností uvedených ve spisové dokumentaci.

- Písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny např. skupinové sezení, kde se budoucí osvojitelé připravují na přijetí dítěte do rodiny.

Stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností k žádosti o zprostředkování osvojení, vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností, kdy např. sociální pracovnice provede šetření v bytě žadatelů a posoudí bytovou situaci.

Podle § 21 Zákona č. 359/1999Sb. může obecní úřad obce s rozšířenou působností zastavit řízení o zprostředkování adopce pokud žadatel o adopci vezme svoji žádost zpět ještě před tím než spisová dokumentace z obecního úřadu s rozšířenou působností postoupí ke krajskému úřadu nebo žadatel o adopci nedodá poklady pro spisovou dokumentaci.

4.4 Postup při podání žádosti

V této kapitole jsem se snažila shrnout celý proces adopce od podání žádosti až po převzetí dítěte pro snadnější pochopení, jak se celý proces vyvíjí a kdo a jak se podílí na procesu adopce.

I. Fáze: před přijetím dítěte do náhradní rodinné péče

- Žadatelé vyplní formuláře.
- Městských úřad nebo úřad městské části si vyžádají opisu z rejstříku trestů.
- Městských úřad nebo úřad městské části provede místní šetření a napíše zprávu z místního šetření u žadatelů.
- Městských úřad nebo úřad městské části zašle kopii celého spisu na krajský úřad.
- Krajský úřad provede psychologické vyšetření žadatelů.

- Krajský úřad společně s občanským sdružením Trialog provede přípravu žadatelů.
- Krajský úřad provede psychologické vyšetření žadatelů na krajském úřadu.
- Krajský úřad vydá rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů.

II. Fáze: rozhodování o dítěti

- Krajský úřad projednává vhodnost dítěte pro žadatele v poradním sboru.
- Krajský úřad podá oznámení o vhodnosti dítěte pro žadatele.
- Žadatelé se seznamují s dítětem.

III. Fáze: přijetí dítěte

- Žadatelé podávají žádost o svěření dítěte do náhradní rodinné péče.
- Městských úřad nebo úřad městské části podá usnesení o ustanovení opatrovníka dítěti.
- Městských úřad nebo úřad městské části, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Krajský úřad podá rozhodnutí o svěření do péče budoucích rodičů.
- Žadatelé si převezmou dítě ze zařízení.

IV. Fáze: po přijetí dítěte

- Žadatelé si vyřizují dávky (státní sociální podpory, peněžité pomoci v mateřství).
- Městských úřad nebo úřad městské části provede místní šetření.
- Žadatelé podají návrh na osvojení (po 3 měsících).
- Soud podá rozsudek o osvojení.
- Městských úřad nebo úřad městské části (podle žadatelů, Krajský úřad, Ministerstvo práce a sociálních věcí) podá oznámení o nabytí právní moci rozsudku.

4.5 Odborné posouzení pro zprostředkování adopce

Odborné posouzení je důležité proto, aby spisová dokumentace (žádost o adopci, opis z rejstříku trestu, zpráva o zdravotním stavu a další složky spisové dokumentace) mohla postoupit dále.

Odborné posouzení pro účely zprostředkování adopce provádí krajský úřad, pokud jde o děti a žadatele, které zařazuje do evidence krajský úřad. Posouzení také provádí ministerstvo, pokud děti nebo žadatelé jsou v evidenci vedenou ministerstvem práce a sociálních věcí.

(§27 Zákon č. 359/1999Sb.)

Orgány, které provádí odborné posuzování, jsou pak oprávněny vyzvat žadatele a fyzické osoby k osobnímu jednání za účelem posouzení jejich předpokladů a skutečností rozhodných pro svěřením dítěte. Je zde také úzká spolupráce s obecním úřadem obce s rozšířenou působností, obcemi, zdravotnickými a školskými zařízeními i dalšími odbornými zařízeními, pověřenými osobami a s odborníky pro otázky výchovy a péče o dítě.

(§27 Zákon č. 359/1999Sb.)

Zaměstnanci těchto orgánů mohou za účelem přípravy podkladů pro odborné posouzení navštívit dítě nebo ho pozvat k jednání, zda-li by toto jednání bylo přiměřené jeho věku a rozumovým schopnostem. Osoby, ať už právnické nebo fyzické, u kterých se toto dítě nachází, jsou tuto návštěvu povinni umožnit.

(§27 Zákon č. 359/1999Sb.)

Odborné posouzení pro zprostředkování adopce zahrnuje následující:

- Posouzení dítěte a žadatele o adopci.
- Zhodnocení příprav k přijetí dítěte do rodiny.
- Vyjádření dítěte, které má být přijato do rodiny – pokud je dítě schopno. (přihlíží se k věku dítěte)
- Posouzení schopností dětí, které žijí v rodině žadatele o přijetí adoptovaného dítěte.

- Zjištění bezúhonnosti žadatele , jeho manžela nebo i druha a další osoby, které s žadatelem tvoří domácnost.

(§27 Zákon č. 359/1999Sb.)

Odborné posouzení se provádí u dětí a žadatelů.

U dětí se posuzuje:

- Úroveň tělesného a duševního vývoje dítěte , ale i jeho specifické potřeby a nároky.
- Vhodný druh náhradní rodinné péče a forma náhradní rodinné péče.

U žadatelů se posuzuje:

- Charakteristika osobnosti, psychický stav, zdravotní stav.
- Zdravotní stav se posuzuje z více hledisek (duševní, tělesné a smyslové).Posuzuje se zda tyto hlediska nebrání dlouhodobé péči o dítě.
- Předpoklad vychovávat dítě.
- Stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině.
- Popřípadě se posuzuje i další skutečnosti, které jsou nezbytné pro adopci dítěte.

Posouzení provede ministerstvo do 30 dnů ode dne zjištění všech daných a potřebných skutečností.

(§27 Zákon č. 359/1999Sb.)

4.6 Předadopční péče

Již z názvu je pochopitelné, že se bude jednat o nějaký proces, který se uskutečňuje před adopcí jako samotnou, kdy dítě je už umístěno v budoucí rodině. Předadopční péče je velice důležitá proto, aby se během předadopční péče zjistilo, zda

rodiče mají schopnosti a dovednosti se o dítě opravdu postarat a dát mu vše, co potřebuje a vyžaduje.

Pojem předadopční péče je upraven v Zákoně o rodině, který říká, že před rozhodnutím soudu o adopci musí být dítě nejméně po dobu 3 měsíců v péči budoucích rodičů. Péče probíhá na náklady budoucích rodičů. (§69 Zákon č. 94/1963Sb.)

Pokud budoucí osvojitel o dítě před adopcí již pečoval na základě pěstounské nebo poručenské péče nebo na základě svěřeni dítěte do výchovy, podmínka předadopční péče před osvojením se nevyžaduje, pokud osobní péče budoucího osvojitele trvala alespoň tři měsíce.

Stejně to platí i v případě, že by budoucí osvojitel o dítě nejméně tři měsíce osobně pečoval jen fakticky, bez úředního rozhodnutí, např. pokud by se ujal ztraceného dítěte nebo pečoval o dítě, které mu rodiče původně svěřili jen na krátkou dobu apod.

Pokud je dítě v ústavu, ať již na základě soudního rozhodnutí, nebo jen z vůle rodičů, může o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů rozhodnout pouze orgán sociálně-právní ochrany dětí. Pokud dítě není v ústavu, ale například u rodičů, u příbuzných nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jsou oprávněni o svěřeni dítěte do předadopční péče rozhodnout pouze rodiče (nikoli však nezletilí) nebo jiní zákonní zástupci.

(http://www.fod.cz/stranky/adopce/o_nrp.htm)

5. Organizace a orgány zabývající se adopcí

V dřívější době se adopcí v České republice zabývaly pouze státní organizace. Mezi, které například patřily organizace Orgán péče o dítě, kojenecké ústavy, krajská střediska náhradní rodinné péče. Po roce 1989 nastal převrat i v oblasti adopce, kterou se začínají zabývat i nevládní a nezávislé organizace například Středisko náhradní rodinné péče v Praze, Fond ohrožených dětí a další organizace.

(Archerová, 2001)

Státní organizace mají velký podíl při práci, který se týká otázky adopce. Nejdůležitějším orgánem, který se týká adopce je OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dětí), kde celý proces adopce začíná, kde musejí žadatelé podat žádost o adopci. V dnešní době je mnoho organizací převážně neziskových organizací, které se zabývají adopcí a snaží se poskytovat lidem, co mají zájem o adopci a zprostředkovat pomoc a potřebné informace k snadnější adopci dítěte. Státní organizace mají velký podíl při práci, který se týká otázky adopce.

5.1 Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)

Tento státní orgán hraje jednu z nejdůležitějších rolí ohledně adopce z toho důvodu, že právě zde začíná proces adopce, kde žadatelé podávají žádost o adopci. Orgán sociálně právní ochrany dětí má mnoho úkolů a funkcí, které musí plnit. Při tomto plnění OSPOD vychází ze Zákona o sociálně - právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. Hlavní povinností OSPOD je především ochrana práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, dále ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a působí k obnovení narušených funkcí rodiny. (§1 Zákon č. 359/1999 Sb.)

Mezi orgány sociálně právní ochrany dětí podle § 4 zákona č.359/1999 Sb. patří:

- Krajské úřady
- Obecní úřady s rozšířenou působností
- Obecní úřady
- Ministerstvo

- Úřad

Pro žadatele je důležitá role OSPOD při adopci dítěte , kdy OSPOD má dané povinnosti:

- Vyhledávat děti vhodné k adopci.
- Vyhledávat fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli.
- Zajišťovat přípravu fyzických osob stát se osvojiteli.
- Zprostředkovat osobní seznámení dítěte s fyzickou osobou, tohle zprostředkování nesmí provádět jiné orgány než OSPOD.(§19 zákon č. 359/1999 Sb.)

Dále je pro žadatele o adopci důležité , že podle §21 zákona č.359/1999 Sb. Obecní úřad s rozšířenou působností vede spisovou dokumentaci o dítěti, která obsahuje:

- Osobní údaje dítěte.
- Doklad o státním občanství, o povolení k trvalému pobytu a podobně.
- Údaje o sociálních poměrech dítěte, jeho rodičů, sourozenců, popřípadě prarodičů.
- Rozhodnutí příslušných orgánů o výchově dítěte(pokud nějaká jsou).
- Zprávu o zdravotním stavu a vývoji dítěte.

5.2 Poradní sbor

Tento orgán má velice důležitou roli v oblasti náhradní rodinné péče. Jeho hlavním úkolem je vybírat k vhodnému dítěti do náhradní rodinné péče vhodné žadatele. Poradní sbor zasedá pravidelně 1x za měsíc (v případě potřeby i častěji) na Krajském úřadu. Členy poradního sboru jsou pracovníci Krajského úřadu , ředitelé dětských domovů, psychologové ústavů, psychologové Centra náhradní rodinné péče a sociální pracovníci příslušných obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Po výběru vhodných žadatelů pro dané dítě jsou žadatelé zkontaktováni příslušnou sociální pracovníci obecního úřadu obce s rozšířenou působností a jsou informováni o dítěti.

Pokud mají zájem o vybrané dítě, je jim nabídnuto co nejdříve seznámení s dítětem v zařízení, kde se dítě právě nachází. Rozhodnou-li se získat dítě do své péče, požádají příslušný městský úřad o svěřeni dítěte do tzv. péče budoucích osvojitelů. Po vydání rozhodnutí si dítě z zařízení převezmou. Výchova dítěte v rodině je pravidelně sledována. Nejdříve po uplynutí tříměsíční doby (tzv. předadopční péče) mohou žadatelé podat návrh k soudu na osvojení dítěte.

<http://www.blansko.cz/urad/odbory/socialni/ospo-nahradni-rodinna-pece.php>

5.3 Neziskové organizace

Nevládní neziskové organizace bývají také někdy nazývány nestátní neziskové organizace. Tito organizace jsou také často označovány podle anglické zkratky. Zkratka NGO = Non-Governmental Organization. Tito organizace nevytvářející zisk, ovšem mohou být zřizovány i státem.

Neziskové organizace v České republice jsou:

- občanská sdružení
- obecně prospěšné společnosti
- nadace a nadační fondy
- církevní právnická osoba

V České republice jsou neziskové organizace nejčastěji ekologické organizace (Greenpeace, Hnutí Duha, Děti Země), lidskoprávní organizace (Liga lidských práv) a také organizace, které se starají o potřebné, mentálně postižené.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Nevl%C3%A1dn%C3%AD_neziskov%C3%A1_organizace

Středisko náhradní rodinné péče

Adresa: Jelení 91
118 00 Praha 1 Tel.: 233 356 701 (infolinka)
Tel/fax: 233 355 309
info@nahradnirodina.cz
www.nahradnirodina.cz

Středisko náhradní rodinné péče je občanské sdružení zabývající se problematikou dětí, které se ocitly ve zvláště obtížných životních situacích a dětí, které vyrůstají mimo vlastní rodinu. Cílem Střediska je, aby rodinná péče o opuštěné děti převládla nad péčí ústavní a aby se všestranně rozvíjel a změnil systém náhradní rodinné péče u nás.

Hlavní a vedlejší činnosti Střediska:

- Poradenství a příprava žadatelů o náhradní rodinnou péči.
- Doprovázení, pomoc a podpora rodinám, které pečují o svěřené dítě.
- Školení a práce s dobrovolníky s dětmi v ústavních zařízeních.
- Osvětová, vzdělávací, výzkumná a publikační činnost.
- Snaha o všestranný rozvoj náhradní rodinné péče.
- Zvýšení podílu náhradní rodinné péče v systému služeb pro děti, které nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině.
- Zkrácení doby pobytu dětí mimo vlastní nebo náhradní rodinu.
- Zrušení současného systému ústavní péče .
- Usilování o přednost rodinné péče před ústavní výchovou.
- Žádné dítě nesmí být zapomenuto!

Komu jsou služby určeny:

- Zájemcům o náhradní rodinnou péči
- Žadatelům o náhradní rodinnou péči
- Novým rodinám s přijetým dítětem

(http://www.nahradnirodina.cz/o_nas.html)

Fond ohrožených dětí

Adresa: Na Poříčí 6
Praha 1
tel/fax 224 236 655
fod@fod.cz
<http://fod.cz/>

Fond ohrožených dětí je občanské sdružení na pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným opuštěným nebo jinak sociálně ohroženým dětem, který působí po celé České republice. Hlavním předmětem činnosti fondu je vyhledávání náhradních rodin a poskytování poradenství. Také se snaží o změnu legislativy týkající se adopce v České republice. Fond provádí i další řadu činností a aktivit.

(<http://fod.cz/>)

6. Genetika

„Vývoj lidského jedince od jeho početí až do smrti ovlivňují jak dědičné dispozice, tak různé podněty prostředí.“

(Matějček a kol, 1999; 103)

Hlavní problém je v tom, že rodina se mnohdy příliš nezamýšlí nad tím, co „už dítě má v sobě zakořeněno“ a tím nám namyslí genetický základ, který si přináší od svých biologických rodičů. Adoptivní rodiče se mnohdy nad tímto faktorem příliš nezamyslí a řeknou si, že výchovou a správným podnětným rodinným prostředím vše spraví, ale ne vždy to tak lze. Dědičné předpoklady jsou vrozené a nelze je měnit. Co vše vůbec adoptivní rodiče čeká a nemine?

6.1 Dědičnost inteligence

Dědičné dispozice určují u dítěte maximální možnou úroveň schopností a na to zda bude úroveň dosažena se také podílí prostředí. Inteligence závisí z větší části na dědičnosti a výchova společně se vzděláním ovlivňuje inteligenci až na druhém místě.

(Matějček a kol, 1999)

6.2 Dědičnost různých psychických poruch a chorob

Mentální postižení u dítěte bývá často podmíněno geneticky, ale může být i důsledkem toho, že na dítě působí škodlivé vnější vlivy. Mentální poruchy nemusí být jen dědičného charakteru. Další příčinou vzniku mentální poruchy mohou být i negativní vnější vlivy a to hlavně vlivy, které na dítě působily v prenatálním období. Mezi tyto negativní vlivy můžeme zařadit třeba některé léky, záření, virus zarděnek. Při porodu může být mozek dítěte poškozen nedostatkem kyslíku, krvácením mozku nebo zdlouhavým porodem. Spousta jedinců, kteří by chtěli adoptovat dítě ani nevědí, že je možná i adopce mentálně postiženého dítěte. Důležité však, je, aby tito zájemci byli dostatečně informováni o stavu dítěte a předpokládaném vývoji.

(Matějček a kol, 1999)

Členění poruch a chorob:

- Polygenně dědičný defekt inteligence - děti dosahují krajních hodnot inteligence.
- Mentální postižení může být dědičné monogenním způsobem – závažnější poruchy inteligence
- Mentální postižení bývá dost často jedním z důsledků chromozomální odchylky – Downův syndrom
- Mentální postižení záleží i na pohlaví

(Matějček a kol, 1999)

6.3 Dědičnost dalších psychických odchylek a poruch

Členění odchylek a poruch:

- Deprese
- Schizofrenie
- Patologické chování – nadměrné pití alkoholu, užívání drog, kouření, přejídání, patologické hráčství atd.
- Poruchy osobnosti
- Impulzivní chování

(Matějček a kol.,1999)

6.4 Říci či neříci pravdu dítěti o adopci

Je velice složité na tuhle otázku odpovědět zda říci či neříci dítěti o tom, že je adoptované. Většina rodičů má strach z toho, že pokud dítěti řeknou pravdu jejich dítě se k nim „otočí zády“ a rodiče ztratí veškerou důvěru, kterou mezi sebou vzájemně měli. Může to tak být , ale také nemusí. Mnohdy se dítě od okolí dozví, že je adoptované a to je podle mne nejhorší varianta, jak se to dítě mohlo dozvědět. Rodiče se pak cítí jako by selhali ve své funkci a vztah mezi rodičem a dítětem je opět narušený.

Proto si myslím , že ve většině případů adopcí je správné, aby dítě vědělo o tom, že je adoptované a také, aby vědělo o své minulosti. Často jsou děti adoptovány ve věku, kde si pamatují své biologické rodiče a otázka zda říci či neříci pravdu je vyřešená.

Pokud se rodiče rozhodnou, že řeknou svému dítěti pravdu, mělo by to být kolem tří let jeho věku, kdy končí batolecí období. Tento okamžik by měl být předem plánován, rodiče by měli využít správnou chvíli a vhodným způsobem sdělit dítěti pravdu. Rodiče by neměli čekat se sdělením příliš dlouho, neboť v pozdějším věku je sdělení problematické a dítě je pravdou hluboce zasaženo.

(Matějček a kol, 2002)

Jaké to je být adoptovaný?

Valerie, 11 let (adoptovaná ve věku 4 měsíců)

„Jaký mám ze své adopce pocit?Většinou dobrý. Mou rodinu tvoří maminka, tatínek a dvě sestry. Jednou za čas je mi chvíli smutno. O své adopci jsem přemýšlela zrovna nedávno. Někdy se ptám, jak asi vypadá má biologická matka. Když mám otázky , ráda bych šla za svou maminkou, ale nechci ji tím zraňovat. Zajímalo by mě, jestli mám nějaké bratry a sestry. Možná se to jednoho dne dozvím.“

Lisa, 11 let (adoptována ve věku 7 let, zanedbaná a týraná)

„Jsem ráda, že jsem adoptovaná . Cítím se v bezpečí a příjemně, že tu žiju, a vím, že mě odtud už nikdo neodvede. Budu mít tuhle milující rodinu už napořád.

Nejprve jsem byla vystrašená. Ale po čtyřech letech života s nimi vím, že je to rodina, ve které mám být. Nikdy vlastně o svých biologických rodičích ani o minulosti nepřemýšlím.Líbí se mi tady. Už nemám tolik problémů jako kdysi.Vím, že mám pořád po boku maminku i tatínka.“

(Scholerová, 2002; 124)

7. Adaptace dítěte do nové rodiny

Pokud se žadatelům podaří dítě adoptovat nemohou si jako budoucí rodiče říci, že mají vyhráno. Teprve po příchodu dítěte do rodiny začíná další běh na dlouho trať, zda se dítě dobře adaptuje do naší rodiny, zvykne si na nás, vytvoří s námi vztah a bude nás mít rádo.

7.1 První kontakt s dítětem

První návštěva s dítětem je velmi důležitá. Rodiče by se měli zamyslet nad tím, čím si mohou získat zájem dítěte, jak se mu přiblížit, čím ho potěšit. Důležité také je, aby si budoucí rodiče dítěte doma v klidu nachystali otázky, které budou klást řediteli zařízení, kde je dítě umístěno nebo lékaři a jiným odborníkům, kteří s dítětem pracují, protože právě od těchto osob se rodiče mohou dozvědět, co nejvíce informací o jejich budoucím dítěti.

Problémy s navázáním kontaktu se různí podle věku dítěte - u kojenců zpravidla nebývá s navazováním kontaktu žádný problém. Pouze pokud jde o dítě s vážnějším zdravotním stavem, je někdy třeba, abyste se pod vedením zdravotního odborného personálu naučili s dítětem zacházet a pečovat o něj. Většina kojeneckých ústavů rodičům může poskytnout i několikadenní pobyt, aby se veškerým praktikám péče o takové dítě v klidu naučili, než dítě bude propuštěno do péče budoucích rodičů. Problémy při kontaktu nastávají u starších dětí – zde je třeba, aby rodiče měli více trpělivosti. Dobré je, aby si rodiče představili, co asi vše dítě zažilo, kolik vychovatelů se v jeho životě vystříдалo. A proč by dítě mělo hned důvěřovat zrovna jim – rodiče by na dítě neměli tlačit, nevnucovat se mu, nechat mu čas, který potřebuje. Kontakt s dítětem může probíhat v zařízení, ale i mimo něj. Rodiče mohou dítě brát na vycházky, někdy může být i dítě uvolněno na víkend nebo prodloužený pobyt, ale o tom rozhoduje ředitel zařízení, kde je momentálně dítě zařazeno.

(Bubleová, Vávrová, Frantíková, Vančáková, 2008)

7.2 Nová rodina

Vznikají nové vztahy a tím vzniká nová rodina. Jedná se o velice závažný zásah do života dětí i budoucích rodičů a proto je zákonem zajištěna nezbytná doba nejméně tří měsíců před rozhodnutím soudu, tzv. předadopční péče k adaptaci dítěte a budoucích rodičů, aby si na novou situaci zvykli. V průběhu předadopční péče je orgán sociálně právní ochrany povinen sledovat průběh péče a podávat zprávy příslušnému soudu, který jako jediný může o novém svazku mezi dítětem a žadatelem rozhodnout. Je třeba, aby se budoucí rodiče připravili na vyřizování všech formalit, záležitostí, různých nároků.

(Bubleová, Vávrová, Frantíková, Vančáková, 2008)

Důležité je, aby se na novou rodinu s novým – adoptivním dítětem nepřipravovali pouze budoucí rodiče, ale i lidé z okolí, kam patří biologické děti v rodině, další příbuzní, sousedé, přátelé.

(Scholerová, 2002)

V rodině, kde už rodiče nějaké děti mají je třeba zamyslet se nad celou situací, jak nové dítě může ovlivnit život celé rodiny a změnit sourozeneckou konstelaci. Proto se obecně doporučuje, aby nové – adoptované dítě v rodině bylo nejmladší. Před příchodem nového – adoptovaného dítěte je dobré získat souhlas všech dětí, které v rodině už žijí, že o další sourozence mají zájem. Mladší děti v rodině se často začínají těšit na dalšího kamaráda.

Pokud nové - adoptované dítě je schopno komunikovat je třeba ho seznámit s určitými pravidly, která se v rodině dodržují, protože děti, které přichází z ústavu, je zvyklé na úplně jiné kulturní prostředí a některé věci, které v rodinách jsou běžné, prostě nezná.

(Bubleová, Vávrová, Frantíková, Vančáková, 2008)

7.3 Nové prostředí

Nové prostředí pro dítě znamená především to, že se musí rozloučit se “svými starými“ lidmi, na které bylo doposud zvyklé, s určitými denními návyky a zaběhlými způsoby chování. Dítě, které žilo ve skupině s dalšími dětmi a je vychováváno se řídilo nepsanými pravidly, která mohla být velmi odlišná od těch, na jaká jsme zvyklí z rodinného prostředí. Od samého počátku by adoptivní rodiče měli velmi pečlivě vymezit určitá pravidla chování, aby bylo jednoduše srozumitelné, co je přijímáno, co chváleno a co je odmítáno. Adoptivní rodiči by měli mít vždy dostatek času věnovat se dítěti, snažit se mu porozumět, nezapomínat na pohlazení, ujištění, že jsou nablízku.

(Bubleová, Vávrová, Frantíková, Vančáková, 2008)

7.4 Zdravý vývoj a adaptace dítěte

Vazba mezi rodičem a dítětem je velice důležitá a vzniká ze zdravého vzájemného dávání a přijímání, kdy dítě díky tomu rozvíjí svou zdravou regulaci sebe sama. Zvláštní důraz by rodiče měli klást na oční kontakt s dítětem a dotyk zvláště , když nové dítě je ještě miminko.

Co je třeba pro to aby se dítě správně vyvíjelo a adaptovalo do rodiny?

- Podpora sebeuvědomění (vědomí já) dítěte.
- Sebeuvědomění, sebeocenění, sebedůvěra, sebeúcta.
- Podpora dotyku.
- Dotyk je pro mnohé děti problematický, převážně pro děti, které byly dříve týrány. Měli by jsem začít s jemnými dotyky jednotlivých částí těla.
- Podpora očního kontaktu a zrakového vnímání.
- Oční kontakt může dítě stresovat, ale navázání kontaktu prostřednictvím pohledu je cílem vašeho poznávání dítěte.
- Podporujeme vědomí pohybu.
- Pokud se děti zklidňují sami houpáním, je třeba jim dát najevo pocit bezpečí a klidu, tím že jsme sním v blízkém kontaktu.

- Podporujeme děti v poznávání vlastního těla.
- Je třeba stát se zrcadlem – odrážejte dítěti zvýrazněný obraz jeho samého.
- Podporujeme vnímání zvuku.
- Jemné tiché a klidné zvuky jsou pro dítě tělesným i duševním zklidněním.
- Podporujeme čichové vnímání.
- Neberte dítěti vůně a pachy, které zná a přináší si do nové rodiny sebou.
- „Přivést dítě zpět na zem“.
- Je třeba omezit trestání nových – adoptovaných dětí, aby v něm nevolalo vzpomínky na minulost pokud třeba bylo týráno.
- Pevné objetí.
- Je třeba se jako rodič ztotožnit s metodou objímání a věřit jí. Objímání je velmi bezpečný způsob , jak se dítěti přiblížit a pomoci mu.
- Rodiče by se neměli snažit hned utišit pláč dítěte – je třeba, aby dítěti dovolili vyjádřit svou bolest v bezpečí jejich náruče.
- Poruchy spánku.
- Některé děti mají poruchy spánku, často jsou děti ve střehu, protože mají strach ze zranění či ubližování , kterým si procházely v minulosti. Je třeba dítě uklidnit- nechat rozsvíceno, zazpívat a pak se naučí usínat v klidu.
- Záchvaty vzteku.
- Pokud má dítě silný záchvat vzteku je třeba dítě nechat samo vypořádat se záplavou svých pocitů.
- Problémy s jídlem.
- Je třeba , aby si rodiče všimli jaké jídlo má dítě nejraději , co nemá rádo, kdy má potíže třeba s kousáním, polykáním, jak na jídlo reaguje, ale i jaké emoce a chování v něm jídlo vyvolává.
- Regrese.
- Často se stává, že když dítě dovedou rodiče poprvé domů sklouzne na nižší vývojovou úroveň , ale stejně se tomu tak může stát pokud má dítě strach nebo

je v napětí. Rodiče by se tím neměli trápit, ale měli by být trpěliví. Dítě se potřebují vrátit jako by do dřívějšího života.

- Agresivita.
- Je třeba dítě naučit pracovat se silnými destruktivními pocity a naučit je zvládat. Dítě potřebuje cítit bezpečí, blízkost, porozumění, které by mu měli dát právě rodiče. Hněv, který dítě vyjadřuje není určen směrem k rodičům, i když to tak vypadá. Rodiče by neměli ignorovat nežádoucí chování – ale je třeba jej řešit. Rodiče by také měli dítěti vysvětlit, aby nezraňovalo ostatní lidi kolem sebe a že se mu tím neuleví. Rodiče si musí všimnout toho, co v dítěti způsobuje zlost. Je třeba myslet na to, že čím dříve se změní násilné reagování dítěte tím lépe pro rodiče i okolí.
- Podporujeme děti v poznávání a vyjadřování pocitů.
- Děti, které dříve zažily nějaké odloučení, ztrátu nebo jiné zranění často se nedovedou vyznat ve svých pocitech a své pocity vyjádřit. Rodiče musí napravit to, co bylo se stalo v dřívější době a proto musí poskytovat dítěti stimulaci a novou zkušenost na základě bezpečí, důslednosti a lásky. Dítě si mnohdy myslí, že pokud se někomu otevře a přiblíží bude ignorováno a odmítnuto – to je třeba dítěti vyvrátit. Rodiče musí také dávat najevo své vlastní pocity. Je třeba aby rodič dítěti ukázal, že dokáže naslouchat a unese vše, co mu dítě poví.
- Podporujeme děti, aby se nebály říci si o to, co potřebují.
- Dřívější nedostatečné péče k dítěti vedla dítě k tomu, že se dítě nenaučilo vnímat potřeby vlastního těla a nevěří, že mu někdo jiný než on sám poskytne to, co chce či potřebuje. Rodiče si dají opravdu hodně práce s těmito dětmi než si řeknou sami, o to co potřebují – tyto děti jsou velice přizpůsobivé, vyhýbavé. Je třeba nejdříve vytvořit důvěru mezi vámi a dítětem.

(Archerová, 2001)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Pro získání většího náhledu a hlubšímu porozumění v oblasti adopce a adaptace dítěte do rodiny v České republice jsem se rozhodla navázat spolupráci se sociálními pracovníci ze sociálního oboru, které se zabývají problematikou náhradní rodinné péče. Kontakt jsem navázala se sociálními pracovníci z blízkých měst mému bydlišti, aby bylo pro mě snadnější výzkum zrealizovat. Spolupracovala jsem se sociálními pracovníci z měst Brna, Blanska, Vyškova, Boskovic.

Rozhodla jsem se do praktické části zařadit také rozhovory s rodiči, kteří adoptovali dítě, abych mohla srovnat zda informace od sociálních pracovníků korespondují s informacemi, které jsem získala při rozhovorech s adoptivními rodiči.

V praktické části bakalářské práce prezentuji informace, které jsem získala v rámci výzkumného šetření, které probíhalo formou rozhovorů se sociálními pracovníci. Při získávání stěžejních informací pro tvorbu této práce jsem svoje vědomosti obohatila o zajímavé a důležité poznatky týkající se adopce a adaptace do rodiny v České republice.

Cílem je zjistit, jak probíhá šetření sociálních pracovníků během předadopční péče, jak probíhá adaptace dítěte do rodiny a jaké nejčastější problémy musejí rodiče po převzetí dítěte do péče řešit.

Předpokládám, že se potvrdí hypotéza, kterou jsem si stanovila pro práci a tj.- Adopce a adaptace dítěte do rodiny v České republice probíhá ve většině případů korektně a bez větších závažnějších problémů.

8. Metodologie výzkumu

Pro výzkumné šetření jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu, kdy se zaměřuji na kvalitu při získávání informací, které se týkají náhradní rodinné péče během rozhovoru se sociální pracovníci.

8.1 Forma výzkumu

K hledání cíle v bakalářské práci jsem zvolila kvalitativní formu výzkumu a to kvalitativní dotazování. Tuto formu jsem zvolila proto, že se nabízí velký prostor pro respondenty, kterým budu klást otázky, ale také proto, že během odpovídání na otázky respondenti mohou sdělit i jiné informace, než jen na ty, na které se budu ptát. Tyhle informace pro mne a výzkum mohou být velice užitečné a důležité.

Rozhodla jsem se provádět rozhovory se sociálními pracovníci, které pracují v oblasti, kde se zabývají náhradní rodinou péčí a to z toho důvodu, že právě ony přicházejí do kontaktu s budoucími rodiči jako první při podávání žádostí o adopci a jsou s nimi po celou dobu procesu adopce, až do okamžiku rozhodnutí soudu, a i po procesu adopce jsou s osvojiteli někdy v kontaktu.

Dále bych výzkum chtěla doplnit rozhovory s adoptivními rodiči, kteří své adoptované dítě mají a prošli celým procesem adopce.

Rozhovory se sociálními pracovníci budu absolvovat na pracovištích:

- Magistrát města Brna
- Městský úřad ve Vyškově
- Městský úřad v Blansku
- Městský úřad v Boskovicích

Základní metoda pro kvalitativní výzkum v práci bude rozhovor nebo-li interview.

9. Rozhovory se sociálními pracovníci

Otázky použité při rozhovorech se sociálními pracovníci:

1. Jak vypadá příprava budoucích rodičů na přijetí dítěte rodiny?
2. Chtějí rodiče říci pravdu o tom, že je dítě adoptované, radí se s vámi v době příprav a předadopční péče, jak to dítěti vhodně sdělit.
3. Je nutné navštívit rodinu vícekrát v době předadopční péče než stanovuje zákon, podle čeho se odvíjí počet návštěv v rodině?
4. Co vše zajímá sociálního pracovníka při návštěvě v rodině v době předadopční péče, co je pro pracovníka nejdůležitější zjištění v době předadopční péče, jak probíhá návštěva?
5. Zjistila jste nějaké (a jaké) nedostatky a problémy během předadopční péče, ve vztahu mezi budoucím rodičem a dítětem.
6. Setkáváte se často (jak často?) s tím, že vás žádají rodiče po převzetí dítěte o radu a jste jim vždy schopni poradit a pomoci?
7. Je většinou dítě přijato celou rodinou bez větších potíží (prarodiče, sourozenci)?
8. Adaptuje se dítě do rodiny bez potíží?(pokud ne, jaké jsou nejčastější potíže, díky kterým se nemůže adaptovat)
9. Jakým problémům musí rodiče čelit nejčastěji během předadopční péče a po převzetí dítěte?(adaptace dítěte po převzetí)
10. Jak dlouho může celý proces adopce trvat od podání žádosti o adopci až po samotné převzetí dítěte?(váš nejkratší a nejdelší proces)

Rozhovor 1 –Blansko

První rozhovor proběhl se sociální pracovnící z Blanska. Tento rozhovor byl pro výzkum velice užitečný- byl srozumitelný a jasný. Dozvěděla jsem se spoustu věcí, které mi nebyly jasné. Paní byla velice příjemná a bylo znát, že v oblasti náhradní rodinné péče pracuje dlouho, protože sdělila obrovské množství zkušeností a také nejen odpověděla na moje otázky, ale také povyprávěla pár příběhu o tom, jak adopce

probíhají a jaké s tím mohou být radosti, ale i starosti. Rozhovor trval asi necelé dvě hodiny.

1. Jak vypadá příprava budoucích rodičů na přijetí dítěte rodiny?

Přípravu zajišťuje krajský úřad asi od roku 2006. Důležitou roli hraje občanská poradna Trialog, který má na starosti přípravu rodičů. Pořádají přípravu pro budoucí rodiče, která trvá několik dnů, kde se rodiče připravují na svoji budoucí roli. Tato příprava většinou probíhá třikrát ve všední den a dvakrát o víkendu (pátek, sobota, neděle), zde rodičům odborníci radí, co a jak by měli či neměli dělat, jak se chovat.

2. Chtějí rodiče říci pravdu o tom, že je dítě adoptované, radí se s vámi v době příprav a předadopční péče, jak to dítěti vhodně sdělit.

Na přípravě jsou rodiče vedeni k tomu, aby dítěti řekli pravdu. Je nutné to říci dítěti, co nejdříve. Můžou to rodiče dítěti sdělit jako pohádku –to vše se učí na přípravě, o které jsem mluvila.

3. Je nutné navštívit rodinu vícekrát v době předadopční péče než stanovuje zákon, podle čeho se odvíjí počet návštěv v rodině?

Navštěvuji rodinu jednou za tři měsíce, ale většinou rodiče přijdou sami s nějakou otázkou. Já jim dám informace a nebo jim poradím, kde by informace dostali.

4. Co vše zajímá sociálního pracovníka při návštěvě v rodině v době předadopční péče, co je pro pracovníka nejdůležitější zjištění v době předadopční péče, jak probíhá návštěva?

Záleží na tom, jak je dítě staré – jiné potřeby má tříměsíční dítě a jiné roční dítě. Pro mě jsou důležité zprávy od lékaře, zpráva ze školy, kterou dítě navštěvuje nebo i zprávy z pedagogicko - psychologické poradny. Zajímá mě kde dítě spí, jestli má kočárek, zda spí s rodiči v posteli nebo samo, jaké má hračky, jak vypadá byt, kde dítě žije, ale i celá rodina.

5. Zjistila jste nějaké (a jaké) nedostatky a problémy během předadopční péče, ve vztahu mezi budoucím rodičem a dítětem?

Ani ne. Snad jen to, děti jsou často rozmazlené, rodiče nechtějí děti trestat a vše jim dovolí.

6. Setkáváte se často (jak často?) s tím, že vás žádají rodiče po převzetí dítěte o radu a jste jim vždy schopni poradit a pomoci?

Rodiče vedu k tomu, aby se pořád ptali pokud jim něco není jasné. Pokud nedokážu odpovědět pošlu rodiče jinam, kde jim pomohou.

7. Je většinou dítě přijato celou rodinou bez větších potíží (prarodiče, sourozenci)?

Většinou ano.

8. Adaptuje se dítě do rodiny bez potíží?(pokud ne, jaké jsou nejčastější potíže, díky kterým se nemůže adaptovat)

Opět záleží na tom, jak je dítě velké. Malé dítě se adaptuje bez potíží. Problém s adaptací může nastat, pokud dítě do rodiny přichází a je starší 3 let.

9. Jakým problémům musí rodiče čelit nejčastěji během předadopční péče a po převzetí dítěte?(adaptace dítěte po převzetí)

S adaptací potíže nejsou, rodiče dostávají většinou malé děti. Potíže mají s legislativou a papírovými věci, jak já říkám. Problémy nastávají s dávkami, na které čekají až tři měsíce - získání peněžité pomoci v mateřství.

10. Jak dlouho může celý proces adopce trvat od podání žádosti o adopci až po samotné převzetí dítěte?(váš nejkratší a nejdelší proces)

Průměrně celý proces trvá asi 3 - 4 roky od podání žádosti. Pokud jsou rodiče benevolentní, tak to trvá kratší dobu.

U romských dětí se čeká třeba jen rok – to byl i můj nejkratší proces.

Rozhovor 2 – Brno, Magistrát

Rozhovor se sociální pracovnící z magistrátu města Brna byl velice krátký a rychlý – paní mi odpovídala na moje kladené otázky – někdy nesrozumitelně a musela jsem se jí znovu ptát, aby odpověď pro mě byla srozumitelná. Během rozhovoru jsem se nedozvěděla skoro žádné informace navíc, jak tomu bylo u předešlého rozhovoru.

1. Jak vypadá příprava budoucích rodičů na přijetí dítěte rodiny?

Magistrát se nyní nezabývá přípravou – na přípravě se podílí krajský úřad a organizace Trialog, který dělá přípravy. Rodiče na přípravách pracují s odborníky, psychology, řediteli ústavu – zabývají se vším, co se týká adopce, mluví se i o případných potížích, o tom jak s dítětem mluvit. Rodiče tyto přípravy mají velice rádi a říkají, že jsou pro ně přínosem.

2. Chtějí rodiče říci pravdu o tom, že je dítě adoptované, radí se s vámi v době příprav a předadopční péče, jak to dítěti vhodně sdělit?

Ano. Už na přípravě se směřují rodiče k tomu, jak a kdy dítěti říci o tom, že je adoptované. Pravdu říkat postupně od útlého věku dítěte asi od 3 let, než půjde do školky. Velice důležité je, aby to dítě vědělo.

3. Je nutné navštívit rodinu vícekrát v době předadopční péče než stanovuje zákon, podle čeho se odvíjí počet návštěv v rodině?

Většinou není třeba, ale rodiče si sami návštěvu vyžádají (chtějí se pochlubit dítětem)-záleží na věku dítěte.

4. Co vše zajímá sociálního pracovníka při návštěvě v rodině v době předadopční péče, co je pro pracovníka nejdůležitější zjištění v době předadopční péče, jak probíhá návštěva?

Zajímá mě hlavně jestli chodí k lékaři, zajímám se o jeho zdravotní stav, jak dítě prospívá, jaký má režim, jaké dělá pokroky, co umí. Ale také se zajímám o to jestli dítě má vhodné prostředí – dostatek oblečení, jídla, hraček.

5. Zjistila jste nějaké (a jaké) nedostatky a problémy během předadopční péče, ve vztahu mezi budoucím rodičem a dítětem?

Větší nedostatky jsem nezjistila, jen někdy se stává u větších dětí, že jsou podrážděné a pak reagují třeba i na hluk vysavače.

6. Setkáváte se často (jak často?) s tím, že vás žádají rodiče po převzetí dítěte o radu a jste jim vždy schopni poradit a pomoci?

Rodiče se mohou obracet ne nejruznější poradny ale i na lékaře a další odborníky pokud mají potíže třeba manželé mezi sebou. Třeba rodiče chodí pro rady, když

dítě má nějaké zdravotní problémy – kvůli nemoci třeba dítě nespí. Většinou rodičům poradím , kde daný problém mohou vyřešit.

7. Je většinou dítě přijato celou rodinou bez větších potíží (prarodiče, sourozenci)?

Ano. Rodiče se na to připravují v přípravě, jak to rodině sdělit.

8. Adaptuje se dítě do rodiny bez potíží?(pokud ne , jaké jsou nejčastější potíže, díky kterým se nemůže adaptovat)

Adaptace probíhá bez potíží už jen z toho důvodu, že nejčastěji jsou adoptovány malé děti do 9 měsíců zhruba. Potíže mohou nastat u větších dětí, mohou mít deprivace ze zařízení, kde byly před umístěním do rodiny, taky záleží na původní rodině.

9. Jakým problémům musí rodiče čelit nejčastěji během předadopční péče a po převzetí dítěte?(adaptace dítěte po převzetí)

S adaptací potíže nejsou – jsou adoptovány malé děti. Problémy rodiče často řeší i s ostatními lidmi, co mají adoptované dítě- radí si navzájem.

10. Jak dlouho může celý proces adopce trvat od podání žádosti o adopci až po samotné převzetí dítěte?(váš nekratší a nejdelší proces)

Většinou to trvá 2,5 roku až 3 roky. Ti co si žádali v roce 2007 nyní dostávají děti. Někdy adopce trvá i třeba jen rok , ale to jsou třeba postižené děti, nebo s nějakým jiným handikepem - jiná národnost.

Rozhovor 3 - Vyškov

Rozhovor ve Vyškově probíhal se dvěma sociálními pracovníci, které se navzájem doplňovaly. Mnohdy jsem z nich měla pocit, že jim dělá velké problémy o dané problematice se mnou hovořit. Během pokládaných otázek jsem se ptala i na otázky, které mě napadali během jejich odpovědí, ale většinou jsem odpověď nedostala. Rozhovor trval asi 40 minut a byl velice strohý po stránce získaných informací.

1. Jak vypadá příprava budoucích rodičů na přijetí dítěte rodiny?

My už pár let přípravy neděláme - dělá je krajský úřad společně se sdružením Trialog. My se jen někdy účastníme posledního víkendu na přípravném kurzu, který dělá Trialog, kde pozoruje žadatele, jak se chovají.

2. Chtějí rodiče říci pravdu o tom, že je dítě adoptované, radí se s vámi v době příprav a předadopční péče, jak to dítěti vhodně sdělit.

Poslední roky je trend, aby rodiče dítěti řekli o tom, že je adoptované. Dříve se to tajilo. Občas se o tom baví i s námi, ale o tom všem se hlavně baví na přípravách, kde je učí na různých příkladech (třeba na pohádce), jak o tom dítěti říci.

3. Je nutné navštívit rodinu vícekrát v době předadopční péče než stanovuje zákon, podle čeho se odvíjí počet návštěv v rodině?

Je to individuální, ale většinou není třeba do rodiny chodit častěji než stanovuje zákon.

4. Co vše zajímá sociálního pracovníka při návštěvě v rodině v době předadopční péče, co je pro pracovníka nejdůležitější zjištění v době předadopční péče, jak probíhá návštěva?

Zajímá nás prostředí, lékařské prohlídky jestli má dítě zdravotní problémy, jak se adaptuje- vše se odvíjí od věku dítěte. Taky nás zajímá, jak dítě přijala širší rodina a jak se všichni přizpůsobili dané situaci.

5. Zjistila jste nějaké (a jaké) nedostatky a problémy během předadopční péče, ve vztahu mezi budoucím rodičem a dítětem.

Nikdy se nám to nestalo. Bez potíží.

6. Setkáváte se často (jak často?) s tím, že vás žádají rodiče po převzetí dítěte o radu a jste jim vždy schopni poradit a pomoci?

Rodiče často řeší nejrůznější dávky, které na dítě mohou dostat. Často je pošlu pro radu do poradny nebo k nějakému odborníkovi – někdy řeší i krizi v rodině – manželské problémy, které souvisejí s dítětem.

7. Je většinou dítě přijato celou rodinou bez větších potíží (prarodiče, sourozenci)?

Ano. Jednou se mi stalo, že babička dítě nepřijala , protože dítě bylo na půl rómského původu. Jen velice vynímečně není přijato. Malé děti, které jsou nejčastěji adoptovaný přijme rodina hned a bez potíží.

8. Adaptuje se dítě do rodiny bez potíží?(pokud ne, jaké jsou nejčastější potíže, díky kterým se nemůže adaptovat)

Jak jsem říkala již v minulé otázce malé děti (asi tak do 14 měsíců) , které jsou adoptovaný nejčastěji se adaptují bez potíží – vše zaleží na rodině a okolí. Potíže nejsou.

9. Jakým problémům musí rodiče čelit nejčastěji během předadopční péče a po převzetí dítěte?(adaptace dítěte po převzetí)

Rodiče se nechlubí a nechodí nám říkat jaké mají problémy, mlčí. Rodiče často mají potíže s papírováním, neví kam si mají jít zažádat o nejrůznější dávky a příspěvky, ale to vše se snažím rodičům vysvětlit.

10. Jak dlouho může celý proces adopce trvat od podání žádosti o adopci až po samotné převzetí dítěte?(váš nekratší a nejdelší proces)

Průměrně 3 - 4 roky. Ale teď tu máme žadatelé, kteří už jedno dítě osvojili a od roku 1995 , kdy si podali žádost na další dítě čekají. To je asi zatím můj nejdelší proces adopce. Nejkratší proces bývá u dětí jiného etnika a nebo u rómských dětí – to žadatelé čekají tak zhruba rok.

Rozhovor 4 - Boskovice

Rozhovor se sociální pracovnící z městského úřadu v Boskovicích byl velice milý a přátelský. Trval necelé dvě hodiny během kterých jsem se dozvěděla nejen odpovědi na moje kladené otázky, ale také další informace, které se týkají adopce. Sociální pracovníce byla velice milá a vše mi jasně vysvětlila a také povyprávěla nejkurióznější příběhy, které zažila za dobu, kdy se věnuje problematice náhradní rodinné péče. I tento rozhovor byl pro výzkum velkým přínosem.

1. Jak vypadá příprava budoucích rodičů na přijetí dítěte rodiny?

Přípravu provádí krajský úřad společně s Trialogem – to je brněnská občanská poradna. Dříve jsme přípravu pro rodiče dělali my jako městský úřad. Žadatelé mají někdy strach, co na přípravě budou dělat, ale pak, když se z přípravy vrací jsou nadšení.

2. Chtějí rodiče říci pravdu o tom, že je dítě adoptované, radí se s vámi v době příprav a předadopční péče, jak to dítěti vhodně sdělit?

Říci pravdu dítěti o tom, že je adoptované je všeobecně známo. Je třeba říkat dětem od začátku pravdu. Někteří žadatelé se mě občas ptají jestli to dítěti mají říci sami nebo raději s nějakým odborníkem. Měli by to říci dítěte v rámci pohádky, příběhu, hry úměrně jeho věku asi tak okolo 3 let dítěte.

3. Je nutné navštívit rodinu vícekrát v době předadopční péče než stanovuje zákon, podle čeho se odvíjí počet návštěv v rodině?

Je to individuální, ale podle mne stačí rodinu navštívit jak je dáno v zákoně. Pokud se mi zdá, že by v rodině mohli být nějaké potíže rodinu navštívím vícekrát a někdy i do rodiny telefonuji, abych si to ověřila.

4. Co vše zajímá sociálního pracovníka při návštěvě v rodině v době předadopční péče, co je pro pracovníka nejdůležitější zjištění v době předadopční péče, jak probíhá návštěva?

Prostředí – podle toho poznám i celou rodinu. Porozhlédnu se kolem a vidím, jak se starají, ale také se rodičů ptám na zdravotní stav dítěte a na návštěvy u lékaře, zda je dítě očkované a podobně.

5. Zjistila jste nějaké (a jaké) nedostatky a problémy během předadopční péče, ve vztahu mezi budoucím rodičem a dítětem.

Nezjistila.

6. Setkáváte se často (jak často?) s tím, že vás žádají rodiče po převzetí dítěte o radu a jste jim vždy schopni poradit a pomoci?

Často ne, jen občas se mě žadatelé ptají, kam se mají jít poradit. Odkazují je na další odborníky v dané problematice. My tady na úřadu neposkytujeme psychologické poradenství.

7. Je většinou dítě přijato celou rodinou bez větších potíží (prarodiče, sourozenci)?

Ano je přijato. Občas se jen objeví sourozenecké pře, ale to je normální.

8. Adaptuje se dítě do rodiny bez potíží?(pokud ne , jaké jsou nejčastější potíže, díky kterým se nemůže adaptovat)?

Všechny děti se adaptují bez potíží, protože všechny děti chtějí náruč rodičů a mazlení.

9. Jakým problémům musí rodiče čelit nejčastěji během předadopční péče a po převzetí dítěte?(adaptace dítěte po převzetí)

U malých dětí nejsou skoro žádné potíže. Většina dětí k adopci je stejně malých a proto nejsou výrazné potíže.

10. Jak dlouho může celý proces adopce trvat od podání žádosti o adopci až po samotné převzetí dítěte?(váš nejkratší a nejdelší proces)

Nejkratší moje adopce byla asi 1,5 roku u dítěte, které bylo rómské. Ale průměrná délka doby, kdy žadatelé na dítě čekají je 3,5 – 4 roky pokud chtějí bílé, zdravé, malé dítě, což je nejčastější požadavek na dítě ze strany žadatelů.

10. Rozhovory s adoptivními rodiči

Otázky použité při rozhovorech s adoptivními rodiči:

1. Proč jste se rozhodli pro adopci?
2. Jak staré bylo dítě , když vám bylo adoptováno?
3. Jak dlouho jste na dítě čekali?
4. Měli jste nějaké požadavky na dítě(vzhled, věk, národnost atd.)?
5. Jak probíhala u vás tzv.předadopční péče?(jak často vás navštěvovala sociální pracovnice, kolikrát a jak jste s dítětem trávili čas)
6. Jak dítě reagovalo, jak se chovalo, když k vám přišlo do rodiny ?(zda bylo uzavřené, klidné, agresivní, zda se stranilo atd.)
7. Přizpůsobilo se dítě do vaší rodiny bez větších potíží?(pokud ne kvůli čemu se podle vás nepřizpůsobilo)
8. Co vše jste dělali proto, aby se dítě co nejrychleji přizpůsobilo a zvyklo na rodinu(nepsané pravidla, komunikace se sociální pracovníci, pomoc od jiných lidí, spolupráce s nějakou organizací atd.)
9. Ví vaše dítě o tom, že je adoptované?Pokud ano, jak jste mu o tom řekli a kdy.
10. Pokud dítě ví o tom, že je adoptované, jak tuto informaci přijalo(špatně, dobře, jak dítě reagovalo, zda mělo či nemělo pak nějaké potíže).

Rozhovor 1 – s adoptivními rodiči dvou chlapců.

Tyto rodiče si adoptovali dva chlapce a jsou z nich velice nadšení, protože oba velice dobře prospívají a rostou. Rodiče jsou rádi, že je mají a nikdy by je „nevyměnili“ za nic na světě - jak mi uvedla jejich matka. Ze začátku měli strach o mladšího chlapce, protože byl u něj zjištěn opožděný psychický vývoj, ale vše se srovnalo. Rozhovor s rodiči byl velice milý a přátelský.

1. Proč jste se rozhodli pro adopci?

Nedařilo se nám mít vlastní dítě, ze zdravotních důvodů.

2. Jak staré bylo dítě , když vám bylo adoptováno?

Adoptovány máme 2 děti. Starší byl adoptován v 5,5 měsících a mladší ve 14 měsících.

3. Jak dlouho jste na dítě čekali?

Na první dítě jsme čekali 5 let a na druhé 3 roky.

4. Měli jste nějaké požadavky na dítě(vzhled, věk, národnost atd.)?

Vzhledem k našemu vyššímu věku jsme si nemohli moc vybírat, měli jsme jen požadavek, aby se nejednalo o dítě romské, na pohlaví nezáleželo. Přivítali bychom jednoho chlapce a jedno děvče, ale nebyla to nutná podmínka. Vždy jsme chtěli více dětí, abychom neměli jedináčka.

5. Jak probíhala u vás tzv. předadopční péče?(jak často vás navštěvovala sociální pracovnice, kolikrát a jak jste s dítětem trávili čas)

Období předadopční péče probíhalo v pořádku, oba jsem s manželem měli radost z obou chlapců, když jsme je měli v předadopční péči. Sociální pracovnice nás navštívila předadopční péči asi 3 krát u mladšího chlapce, jak často byla sociální pracovnice u staršího chlapce si již nepamatuji.

6. Jak dítě reagovalo, jak se chovalo, když k vám přišlo do rodiny?(zda bylo uzavřené, klidné, agresivní, zda se stranilo atd.)

Oba chlapci se vyvíjeli bez potíží. Ale s mladším chlapcem jsme museli často navštěvovat nějaké odborníky a lékaře z důvodu jeho opožděného psychického vývoje. Někaké agresivní chování nebo něco podobného jsme ani u jednoho chlapce nesledovali.

7. Přizpůsobilo se dítě do vaší rodiny bez větších potíží?(pokud ne kvůli čemu se podle vás nepřizpůsobilo)

Oba se přizpůsobili velice rychle a dobře. Ani jsme to nečekali s manželem.

8. Co vše jste dělali proto, aby se dítě co nejrychleji přizpůsobili a zvyklo na rodinu.(nepsané pravidla, komunikace se sociální pracovnicí, pomoc od jiných lidí, spolupráce s nějakou organizací atd.)

Chování rodiny bylo jako v každé jiné běžné rodině, která se starala společně s námi o obě děti a pomáhala nám s nimi, když bylo třeba. Pomoc odborníků jsme nepotřebovali. Stačila nám naše rodina, která pomáhala.

9. Ví vaše dítě o tom, že je adoptované? Pokud ano, jak jste mu o tom řekli a kdy.

Staršímu chlapci jsme o tomto faktu řekla ve 3 letech, když začal chodit do školky. Vysvětlili jsme mu, že maminka se o něho nemohla starat z nějakého důvodu (důvod byl vymyšlen, aby ho dítě pochopilo) vybrali jsme si ho mezi hodně dětmi a máme ho rádi, jako kdyby se narodil nám.

Mladšímu chlapci jsme o tom řekli až skoro v 5 letech - vzhledem k jeho vývojovému psychickému opoždění a to obdobným způsobem jako staršímu chlapci.

10. Pokud dítě ví o tom, že je adoptované, jak tuto informaci přijalo (špatně, dobře, jak dítě reagovalo, zda mělo či nemělo pak nějaké potíže).

Oba tento fakt přijali bez problémů.

Rozhovor 2 – s adoptivními rodiči, kteří si adoptovali chlapce ve třech měsících.

Tento rozhovor byl poměrně krátký trval asi dvacet minut a rozhovor probíhal pouze s matkou dítěte, protože otec v době konání rozhovoru nebyl doma. Nejdříve matka na mnou kladené otázky odpovídala bez potíží, ale ke konci rozhovoru bylo na ni znát, že vzpomínka na danou dobu, kdy čekali na dítě asi pro ni nebyla příliš jednoduchá. Některým otázkám se matka ani nechtěla vyjadřovat, ke zbylým otázkám odpovídala velice stroze a krátce.

1. Proč jste se rozhodli pro adopci?

Nemohli jsme mít vlastní děti.

2. Jak staré bylo dítě, když vám bylo adoptováno?

Dítě mělo 3 měsíce.

3. Jak dlouho jste na dítě čekali?

Nevím, několik let určitě.

4. Měli jste nějaké požadavky na dítě(vzhled, věk, národnost atd.)?

Nechtěli jsem s manželem hlavně cikánské dítě. Chtěli jsme dítě zdravé, pokud možno kojence nebo v předškolním věku. Ale národnost nerozhodovala jen jsem nechtěli cikánské dítě.

5. Jak probíhala u vás tzv.předadopční péče?(jak často vás navštěvovala sociální pracovnice, kolikrát a jak jste s dítětem trávili čas)

Vše probíhalo pořádku neměli jsem se sociální pracovníci potíže. Ale kolikrát u nás byla si už přesně nepamatuji. Dítěti jsme se věnovali jako normální rodiče – věnovali jsme mu všechno a hlavně čas a naši lásku.

6. Jak dítě reagovalo, jak se chovalo, když k vám přišlo do rodiny?(zda bylo uzavřené, klidné, agresivní, zda se stranilo atd.)

Byl to kojeneček. Jediné co ho zajímalo byla strava. Jako mimino bylo naše dítě velice klidné a málo plakalo.

7. Přizpůsobilo se dítě do vaší rodiny bez větších potíží?(pokud ne kvůli čemu se podle vás nepřizpůsobilo)

Naprosto bez problémů.

8. Co vše jste dělali proto, aby se dítě co nejrychleji přizpůsobilo a zvyklo na rodinu(nepsané pravidla, komunikace se sociální pracovníci, pomoc od jiných lidí, spolupráce s nějakou organizací atd.)

S manželem jsme dítěti věnovali láskyplnou péči po všech stránkách, také materiální zabezpečení a pocit bezpečí. Dítě si zvyklo nebylo třeba hledat někoho, kdy by nám s dítětem pomáhal.

9. Ví vaše dítě o tom, že je adoptované?Pokud ano, jak jste mu o tom řekli a kdy.

Ano ví o tom. Řekli jsme mu to než šel do mateřské školy, aby se to tam od někoho nedozvěděl a nebyl pak v šoku.

10. Pokud dítě ví o tom, že je adoptované, jak tuto informaci přijalo(špatně, dobře, jak dítě reagovalo, zda mělo či nemělo pak nějaké potíže).

Mám pocit, že to naše dítě tušilo už před tím než jsme mu řekli, že není náš, ale když jsme mu sdělili, jak to bylo a proč je teď u nás reagoval normálně ani se nás pak na nic neptal. Nic se tím nezměnilo.

11. Vyhodnocení rozhovorů

11.1 Vyhodnocení rozhovorů se sociálními pracovníci

1. Jak vypadá příprava budoucích rodičů na přijetí dítěte rodiny?

Všechny sociální pracovníce odpověděly, že nyní se přípravou budoucích rodičů nezabývají. Přípravu provádí Krajský úřad společně se sdružením Trialog.

2. Chtějí rodiče říci pravdu o tom, že je dítě adoptované, radí se s vámi v době příprav a předadopční péče, jak to dítěti vhodně sdělit?

Na tuto otázku 3 pracovníce odpověděly, že rodiče chtějí říci pravdu o tom, že je dítě adoptované – také na přípravě jsou k tomu rodiče vedeni. Pouze jedna pracovníce uvedla, že rodiče se s ní radí zda skutečnost, že je dítě adoptované mají dítěti sdělit sami či s odborníkem. Také pracovníce uvedly, že by se daná skutečnost o adopci dítěti měla sdělit, co nejdříve okolo 3 let věku a třeba na příkladu pohádky.

3. Je nutné navštívit rodinu vícekrát v době předadopční péče než stanovuje zákon, podle čeho se odvíjí počet návštěv v rodině?

Všechny pracovníce uvedli, že stačí rodinu v době předadopční péče navštívit podle toho, jak stanovuje zákon – jednou za tři měsíce. Jedna pracovníce však dodala, že někdy i do rodiny telefonuje, aby se přesvědčila, že je vše pořádku.

4. Co vše zajímá sociálního pracovníka při návštěvě v rodině v době předadopční péče, co je pro pracovníka nejdůležitější zjištění v době předadopční péče, jak probíhá návštěva?

Podle všech pracovníc je nejdůležitějším zjištěním při návštěvě v rodině zdravotní stav dítěte (zdravotní zprávy, očkování, lékařské prohlídky) a prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Pouze jedna pracovníce uvedla, že jí také zajímá adaptace dítěte a postoj širší rodiny k adopci. Všechny pracovníce také zajímá vybava pro dítě – hračky, oblečení, kde dítě spí.

5. Zjistila jste nějaké (a jaké) nedostatky a problémy během předadopční péče, ve vztahu mezi budoucím rodičem a dítětem.

Tři pracovnice nezjistily větší nedostatky, ale jedna z nich uvedla jen to, že adoptované děti bývají rozmazlené. Jedna pracovnice uvedla, že nikdy nezjistila nedostatky.

6. Setkáváte se často (jak často?) s tím, že vás žádají rodiče po převzetí dítěte o radu a jste jim vždy schopni poradit a pomoci?

Všechny pracovnice uvedly, že rodiče odkazují na další odborníky (lékaře, psychology, poradny), kteří jim pomohou s jejich konkrétními problémy. Pracovnice rodičům radí, kam mají jít a kde se radit s odborníky.

7. Je většinou dítě přijato celou rodinou bez větších potíží (prarodiče, sourozenci)?

Tři pracovnice mi odpověděly, že dítě je přijatou celou rodinou. Jen jedna pracovnice mi sdělila, že dítě je většinou přijato celou rodinou.

8. Adaptuje se dítě do rodiny bez potíží?(pokud ne, jaké jsou nejčastější potíže, díky kterým se nemůže adaptovat)

I na tuhle otázku mě tři pracovnice odpověděly stejně a pouze jedna měla odlišný názor. Tři pracovnice uvedly, že malé dítě (asi do 14 měsíců) se adaptuje bez potíží, dvě z těchto pracovnic také uvedly, že pokud by bylo dítě starší mohly by nastat potíže s adaptací. Jedna sociální pracovnice uvedla, že všechny děti se adaptují bez potíží.

9. Jakým problémům musí rodiče čelit nejčastěji během předadopční péče a po převzetí dítěte?(adaptace dítěte po převzetí)

Dvě pracovnice se shodly na tom, že potíže rodiče mívají s legislativou (vyřizování sociálních dávek, čekání na sociální dávky). Jedna pracovnice řekla, že potíže s adaptací nejsou a problémech se rodiče radí navzájem s jinými rodiči,

co mají adoptované dítě. Jedna pracovnice mi sdělila, že rodiče nemusejí čelit skoro žádným potížím

10. Jak dlouho může celý proces adopce trvat od podání žádosti o adopci až po samotné převzetí dítěte?(váš nejkratší a nejdelší proces)

Odpovědi na tuto otázku bylo velmi podobné od všech pracovnic. Všechny se shodly, že nejkratší proces adopce je u dětí rómského původu - proces trvá asi kolem roku. Také některé sociální pracovnice uvedly, že délka procesu adopce se také zkracuje pokud je dítě hendikepované nebo jiného etnika. Průměrná délka procesu adopce je od 2,5 - 4 roky, jak uvedly pracovnice.

11.2 Vyhodnocení rozhovorů s adoptivními rodiči

1. Proč jste se rozhodli pro adopci?

Oboje rodiče uvedli, že nemohli mít vlastní děti a proto se rozhodli pro adopci.

2. Jak staré bylo dítě, když vám bylo adoptováno?

Jedni rodiče měli děti ve věku 5,5 měsíce a 14 měsíců. Druzí rodiče měli dítě ve věku 3 měsíců.

3. Jak dlouho jste na dítě čekali?

Jedni rodiči čekali na děti 5 let a 3 roky. Druzí rodiče čekali několik let.

4. Měli jste nějaké požadavky na dítě(vzhled, věk, národnost atd.)?

Oboje rodiče nechtěli rómské dítě.

5. Jak probíhala u vás tzv.předadopční péče?(jak často vás navštěvovala sociální pracovnice, kolikrát a jak jste s dítětem trávili čas)

U obou rodičů probíhala předadopční péče v pořádku. Ale počet návštěv si rodiče nepamatují. Pouze jedni rodiče uvedli, že sociální pracovnice jejich rodinu navštívila 3krát v době předadopční péče.

6. Jak dítě reagovalo, jak se chovalo, když k vám přišlo do rodiny?(zda bylo uzavřené, klidné, agresivní, zda se stranilo atd.)

Děti se podle rodičů vyvíjely bez potíží. Dítě zajímal strava, jak uvedli jedni rodiče.

7. Přizpůsobilo se dítě do vaší rodiny bez větších potíží?(pokud ne kvůli čemu se podle vás nepřizpůsobilo)

Oboje rodiče opět uvedli, že jejich děti se přizpůsobily bez potíží a rychle.

8. Co vše jste dělali proto, aby se dítě co nejrychleji přizpůsobilo a zvyklo na rodinu(nepsané pravidla, komunikace se sociální pracovníci, pomoc od jiných lidí, spolupráce s nějakou organizací atd.)

Oboje rodiče opět uvedly, že při zvykání si na rodinu nepotřebovali žádnou pomoc odborníků. Pomáhala rodina.

9. Ví vaše dítě o tom, že je adoptované?Pokud ano, jak jste mu o tom řekli a kdy.

Děti obou rodičů vědí o tom, že jsou adoptované. Dětem to bylo sděleno ve věku 3 a 5 let a v druhé rodině se o tom dítě dozvědělo před vstupem do mateřské školky.

10. Pokud dítě ví o tom, že je adoptované, jak tuto informaci přijalo(špatně, dobře, jak dítě reagovalo, zda mělo či nemělo pak nějaké potíže).

Děti danou informaci přijaly bez potíží, reagovaly normálně. Jedni rodiče si myslí, že jejich dítě něco tušilo, o tom, že je adoptované, ale také reagovalo normálně a nic se nezměnilo.

Závěr

Přestože realizace bakalářské práce nebyla v některých směrech jednoduchá tak se mi nakonec podařilo dosáhnout cíle, který jsem si vytyčila.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak probíhá šetření sociálních pracovníků během předadopční péče, jak probíhá adaptace dítěte do rodiny a jaké nejčastější problémy musejí rodiče po převzetí dítěte do péče řešit. Vyhodnocení rozhovorů se sociálními pracovníci mě posloužilo jako nástroj pro získání odpovědí na vytyčený cíl bakalářské práce. Šetření v době předadopční péče provádějí sociální pracovníce, které se zajímají o prostředí, ve kterém dítě žije a vyrůstá, ale také o jeho zdravotní stav a snaží se odhalit nedostatky. Většinou v průběhu šetření nejsou nalezeny žádné neshody. To je dáno hlavně dobrou informovaností rodičů z přípravných kurzů pro adopci a adaptaci dítěte, které museli absolvovat. Adaptace dítěte do rodiny podle výpovědí sociálních pracovníků, ale i adoptivních rodičů probíhá bez potíží a dítě se velice rychle adaptuje do své nové rodiny - tomu také přispívá fakt, že děti jsou adoptovány nejčastěji v nízkém věku a to asi okolo 14 měsíců. Z výpovědí sociálních pracovníků, ale i adoptivních rodičů jsem nezjistila, že by po převzetí dítěte následovaly nějaké závažnější potíže - snad se jen mohou vyskytnout drobnější potíže, které se týkají legislativy a to převážně vyřizování sociálních dávek, jak uvedly sociální pracovníce při rozhovoru.

Po vyhodnocení rozhovorů se sociálními pracovníci a přihlédnutím k odpovědím od adoptivních rodičů jsem dospěla k závěru, že adopce a adaptace dítěte do rodiny v České republice probíhá ve většině případů korektně a bez větších závažnějších problémů a tudíž mohu říci, že stanovená hypotéza se potvrdila.

Důležité je včas odhalit příčiny, které daný problém způsobí a pracovat společně s odborníky na tom, aby byla příčiny včas a dostatečně odstraněny, pak už nebrání nic tomu, aby celý proces probíhal korektně a bez větších a závažnějších problémů. Z počátku provádění výzkumu se mi nedařilo sehnat adoptivní rodiče, kteří by byli ochotni se mnou absolvovat rozhovor o tom, jaké to bylo si adoptovat dítě. Mnohdy bylo velice těžké vést rozhovor se sociální pracovnící, která o dané problematice věděla opravdu mnoho a mne zajímalo pouze pár informací. Nejvíce mě zaskočila doba čekání na dítě, která se mi zdá poměrně dost dlouhá vzhledem k tomu, že je podle mě dost dětí v různých ústavních zařízeních, které čekají na své nové rodiče.

Bylo by dobré kdyby neubývalo zájemců o adopci, ale naopak přibývalo. Tím by jsme mohli pomoci dětem, které jsou opuštěné a osamocené, kdy o své rodiče přišly nebo se jejich rodiče vzdaly. Lidem, co si chtějí adoptovat děti přeji hodně štěstí a úspěchu, aby se jim to podařilo a stala se z nich šťastná nová rodina.

Resumé

Bakalářská práce se člení na dvě části na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části je 7 kapitol, které obsahují i podkapitoly. První kapitola je pojmenována rodina, kde se snažím shrnout co rodina je, jak moc je pro dítě důležitá a také, jaké podmínky musí žadatelé splnit, aby mohli vytvořit pro dítě náhradní rodinu. Druhá kapitola je pojmenována náhradní rodinná péče, která se zaměřuje převážně na adopci – historie adopce, druhy adopce a bližší informace, týkající se adopce. Další kapitola je orientována, aby nastávající adoptivní rodiče věděli odkud děti pro adopci pocházejí, ale také k tomu, aby si zájemci o adopci uvědomili, zda opravdu se chtějí stát adoptivními rodiči. Čtvrtá kapitola nese název právní legislativa, kde se čtenář seznámí s pojmy jako jsou: osvojitel, osvojenec, žádost o adopci, postup při podání žádosti, odborné posouzení pro zprostředkování adopce, předadopční péče. Pátá kapitola se zabývá organizacemi a orgány, které se zabývají adopcí – jedná se o státní, ale i nestátní organizace a orgány. Šestá kapitola se věnuje genetice a dědičnosti různých poruch a odchylek, které se u adoptivních dětí mohou vyskytovat. V této kapitole také najdeme důležitou podkapitolu s názvem Říci, či neříci pravdu dítěti o adopci.. Poslední kapitola v teoretické části je důležitou součástí bakalářské práce. Jedná se o kapitolu, která se zabývá adaptací dítěte do nové rodiny - naleznete zde spousty rad a informací, jak se zachovat, aby se dítě správně adaptovalo do rodiny, ale také, aby se dítě správně a zdravě vyvíjelo.

Praktická část je věnována metodologii výzkumu, ale i samotnému výzkumu, který jsem prováděla, abych dospěla k cíli bakalářské práce. Naleznete zde jednotlivé přepsané rozhovory se sociálními pracovníky, ale i adoptivními rodiči, které sloužily pro výzkum a dosažení cíle. Praktická část také obsahuje vyhodnocení všech rozhovorů a shrnutí odpovědí na dané otázky, které se týkaly výzkumu dané problematiky.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o problematice adopce a adaptace dítěte do rodiny v České republice.

Práce je členěna na dvě části a to na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části jsou obecné, ale i podrobné informace týkající se adopce a adaptace dítěte do rodiny. Jsou zde nejrůznější informace, které se týkají samotné adopce, ale také, kdo má na starosti samotný proces adopce, jak v procesu adopce postupovat a co vše je třeba splnit, aby k adopci došlo. Praktická část je zaměřena na výzkum, abych dospěla ke svému stanovenému cíli a mohla potvrdit nebo vyvrátit svoji hypotézu. Jednalo se o kvalitativní výzkum, kde jsem prováděla rozhovory se sociálními pracovníky a adoptivními rodiči.

Klíčová slova

Adopce, adaptace, náhradní rodinná péče, předadopční péče, rodina, orgán sociálně právní ochrany dětí, adoptivní rodič, poradní sbor, právní legislativa.

Annotation

This diploma thesis is concerned with child's adoption and adaptation to the family in the Czech Republic.

This thesis is comprised from two parts – theoretical part and practical part.

There are general but also detailed child's adoption and adaptation information in the theoretical part. You can find there assorted information about adoption, who is responsible for adoption process, how to progress in adoption process and what everything is necessary to meet for successful adoption.

There is my own research in the practical part. I carry out this research to confirm or disapprove my hypothesis which was appointed in order to make my defined target. I was carrying out qualitative research where I made conversation with social workers and adoptive parents.

Key words

Adoption, adaptation, adequate family care, before-adoption care, family, socially-law protection of children authority, adoption parent, advisory board, law legislation.

Seznam použité literatury

ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině*. Praha: Portál, 2001

BUBLEOVÁ V., VÁVROVÁ A., FRANTÍKOVÁ J., VANČÁKOVÁ M. *Průvodce náhradní rodinnou péčí*. Praha: OPS při nadaci Terezy Maxové, 2008

MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994

MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999

MATĚJČEK, Z. a kol. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002

SCHOLEROVÁ, J. *Adopce vztah založený na slibu*. Praha: Návrat domů, 2002

<http://www.adopce.com/beta/adopce/grafy.php?stranka=22>)

<http://www.adopce.com/beta/adopce/adopce.php?stranka=4>)

<http://www.blansko.cz/urad/odbory/socialni/ospo-nahradni-rodinna-pece.php>)

<http://fod.cz/>)

http://www.fod.cz/stranky/adopce/o_nrp.htm)

http://www.nahradnirodina.cz/o_nas.html)

<http://www.pestouni.cz/poradna/infoonrp/cz/prijeti-ditete-do-rodiny/>)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Nevl%C3%A1dn%C3%AD_neziskov%C3%A1_organizace)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rodina>)

<http://www.rozumacit.cz/nrp.html>)

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí